

บทที่ 1

องค์รวมแห่งปรโลก

เนื้อหาบทที่ 1

องค์รวมแห่งปรโลก

1.1 สามัญลักษณะของปรโลกวิทยา

- 1.1.1 ปรโลกวิทยา คือ อะไร
- 1.1.2 ปรโลกเป็นส่วนหนึ่งของสังสารวัฏ
- 1.1.3 ปรโลกตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์
- 1.1.4 ปรโลกเป็นของสากลที่ทุกคนไปได้

1.2 สถานที่ตั้งของปรโลกอยู่ในภพ 3

- 1.2.1 ที่ตั้งปรโลกฝ่ายสุคติ
- 1.2.2 ที่ตั้งปรโลกฝ่ายทุคติ

1.3 การเดินทางไปสู่ปรโลก

- 1.3.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมมีผลต่อการเดินทางสู่ปรโลก
- 1.3.2 ลักษณะของอารมณ์ก่อนตายของผู้จะเดินทางไปสู่ปรโลก
- 1.3.3 จิตหมองหรือใส รหัสผ่านเดินทางสู่ปรโลก
- 1.3.4 เตรียมความพร้อมก่อนเดินทางไปสู่ปรโลก

1.4 การพิสูจน์ปรโลก

- 1.5.1 การพิสูจน์ปรโลกในสมัยพุทธกาล
- 1.5.2 การพิสูจน์ปรโลกด้วยพุทธวิธี

1.5 ประโยชน์จากการศึกษาวิชาปรโลกวิทยา

แนวคิด

1. การศึกษาลักษณะทั่วไปของปรโลก เป็นการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชีวิตสรรพสัตว์ในภพ 3 ปรโลกเป็นส่วนหนึ่งของสังสารวัฏที่สรรพสัตว์ทั้งหลายจะต้องเวียนตายเวียนเกิดในภพภูมิต่างๆ อย่างไม่รู้จักหมดสิ้น ตามอำนาจการกระทำของตนที่ทำครั้งเป็นมนุษย์ ปรโลกตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์ คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตถน

2. สถานที่ตั้งของปรโลก อยู่ในภพ 3 เป็นที่ขังสัตว์ให้เวียนว่ายตายเกิดนับภพนับชาติไม่ถ้วน ซึ่งมีทั้งฝ่ายสุคติ และทุคติ หากประกอบกุศลกรรมมากก็จะบังเกิดในปรโลกฝ่ายสุคติ หากประกอบอกุศลกรรมมากก็จะบังเกิดในปรโลกฝ่ายทุคติ

3. ภพมนุษย์เป็นภพเดียวเท่านั้นที่สามารถสั่งสมบุญและบาปได้ เนื่องจากเรามีเวลาจำกัดในโลกนี้ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมที่จะเดินทางไปสู่ปรโลก โดยการสั่งสมบุญ ด้วยทาน ศีล และภาวนา อย่างเต็มที่ตลอดต่อเนื่องทุกวันอย่าให้ขาด เพื่อที่จะไปสู่สุคติภูมิ

4. ชาวโลกส่วนใหญ่ไม่เชื่อเรื่องปรโลก แม้ไม่เชื่อแต่ก็มีบางส่วนพยายามจะพิสูจน์ด้วยการใช้เครื่องมืออันทันสมัยทางวิทยาศาสตร์ที่เจริญก้าวหน้า แต่ก็ไม่สามารถจะค้นหาคำตอบเรื่องนี้ได้ แต่ในทางพุทธศาสตร์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำวิธีในการพิสูจน์เรื่องนี้ไ้ยาวนานกว่า 2,000 ปี ด้วยการฝึกจิต ทำสมาธิภาวนา อันจะทำให้เกิดคุณวิเศษ คือ มีตาทิพย์ สามารถมองเห็นการกำเนิดของสัตว์ในภพภูมิต่างๆ ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายความหมายของปรโลกวิทยา และสามัญลักษณะของปรโลกได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายสถานที่ตั้งของภพภูมิได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายวิธีการเตรียมความพร้อมที่จะเดินทางไปสู่ปรโลกได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายวิธีการพิสูจน์ปรโลกตามพุทธวิธีได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 1

องค์รวมแห่งปรโลก

ความนำ

สรรพสัตว์และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ ล้วนมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปในที่สุด เป็นกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำมาแสดงให้กับมนุษย์ทั้งหลายได้รับทราบ หากเรานำมาขบคิดพิจารณา เราจะเห็นจริงตามพระดำรัสของพระพุทธองค์ และยังพบว่าไม่มีใคร หรือสิ่งใดที่จะรอดพ้นจากกฎธรรมชาติเหล่านี้ไปได้เลย

มนุษย์ได้ชื่อว่า เป็นสิ่งมีชีวิตที่ประเสริฐกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลกใบนี้ มนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัย มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านอายุขัย ขนาดรูปร่าง อาหารการกิน และความเป็นอยู่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความบริสุทธิ์ของธาตุที่อยู่ในตัวมนุษย์ในยุคนั้น อย่างเช่น มนุษย์ยุคของเรานี้ สามารถสร้างสรรคสิ่งต่างๆ บนโลกนี้ ให้เจริญงอกงามไปด้วยวัตถุที่ทันสมัยที่จะอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตให้กับมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์ แต่อายุขัยเฉลี่ยของมนุษย์ยุคนี้ กลับเหลือเพียง 75 ปีเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากมนุษย์ในยุคแรก ที่มีอายุยืนเป็นพันปี หมื่นปี นี่คือการแตกต่างของมนุษย์แต่ละยุค

มนุษย์ แม้จะได้ชื่อว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่ประเสริฐที่สุด และมีลักษณะที่แตกต่างกันดังกล่าวตามยุคตามสมัย แต่ถึงอย่างไร มนุษย์ยังไม่อาจจะพ้นจากกฎเกณฑ์ธรรมชาติที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบดังกล่าวข้างต้นได้ ซึ่งพระองค์ทรงแสดงสิ่งที่เป็นสามัญลักษณะสำหรับมนุษย์ไว้ว่า คนเรามีความแก่ ความเจ็บ และความตายเป็นธรรมดา เราจะล่วงพ้นความแก่ ความเจ็บ และความตายไปไม่ได้ ธรรมะข้อนี้ สะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในโลกใบนี้ล้วนจะต้องตายหมด ไม่มีใครเลยที่จะหลุดรอดพ้นจากความตายไปได้ ไม่มีใครอยู่เป็นอมตะค่าฟ้าได้ตลอดไป

คราวนี้ก็มีคำถามยอดนิยม ที่มีผู้คนสงสัยกันมากในทุกยุคทุกสมัยว่า คนเราเมื่อตายแล้วไปไหน ซึ่งมีคำตอบที่หลากหลาย บางคนมีความเชื่อว่าตายแล้วสูญ บางคนเชื่อว่าตายแล้วไม่สูญ แต่โดยทั่วไปแล้วไม่ทราบว่าจะตายแล้วไปไหน ซึ่งความเชื่อเหล่านี้มีผลต่อชีวิตหลังความตายของบุคคลนั้นๆ คือ ถ้าเชื่อว่าตายแล้วสูญ แล้วไม่ประกอบความดี เมื่อละโลกแล้วปรโลกที่เขาจะไปนั้น ก็จะเศร้าหมอง ทุกข์ทรมาน ยิ่งนัก หากมีความเชื่อว่าตายแล้วไม่สูญ ก็จะประกอบความดีอย่างต่อเนื่อง มีโอกาสเดินทางไปสู่ปรโลกที่มีแต่ความสุขได้ เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว

ดังนั้น ถึงอย่างไรมนุษย์ทุกคนต้องตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาจะต้องศึกษาวิชาปรโลกวิทยา เพื่อให้ทราบความจริงของชีวิตหลังความตายว่า มีสถานที่ใดบ้าง เป็นสถานที่ที่รองรับชีวิตหลังความตาย มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร และเราจะเตรียมความพร้อมอย่างไรที่จะเดินทางไปสู่ปรโลก เมื่อได้ศึกษาแล้ว จะทำให้เราเข้าใจความเป็นจริงของชีวิตมากขึ้น และจะได้ตั้งใจประกอบเหตุที่จะนำไปสู่ปรโลกที่ดีมากขึ้น และหากสั่งสมความดีไว้มาก แต่ยังไม่หมดกิเลส เรามีโอกาสเลือก

สถานที่ที่เราต้องการจะไปหลังจากที่เราละจากโลกนี้ไปได้อีกด้วย

1.1 สามัญลักษณะของปรโลกวิทยา

ในหัวข้อนี้ นักศึกษาจะได้ศึกษาสามัญลักษณะ หรือความรู้พื้นฐานทั่วไปของวิชาปรโลกวิทยา ที่กล่าวถึงความหมายของปรโลกวิทยา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทราบขอบข่ายของการศึกษาวิชานี้อย่างกว้างๆ ว่าเรากำลังจะศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในโลกอื่นๆ นอกจากมนุษย์โลก ได้ศึกษาสถานที่ตั้งของปรโลกว่าอยู่ส่วนใดของโลกมนุษย์ มีภพภูมิใดบ้างที่เรียกว่า ปรโลก และได้ศึกษาความจริงที่ว่าปรโลกยังตกอยู่ในกฎไตรลักษณ์ ที่มีลักษณะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน และยังเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นสถานที่รองรับการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่เรียกว่าสังสารวัฏอีกด้วย

1.1.1 ปรโลกวิทยา คือ อะไร

คำว่า ปรโลกวิทยา ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า “ปรโลก” ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า โลกหน้า¹ และคำว่า “วิทยา” หมายถึง ความรู้ ดังนั้นปรโลกวิทยา จึงหมายถึงความรู้ที่เกี่ยวกับโลกหน้า

จากคำแปลของปรโลกวิทยาดังกล่าว เป็นความหมายโดยพยัญชนะ แต่สามารถแปลขยายความเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ และชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

ปรโลกวิทยา หมายถึง การศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสรรพสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในภพภูมิอื่นที่นอกเหนือจากภพมนุษย์ จากคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก และตำราสำคัญทางพระพุทธศาสนา

จากความหมายของปรโลกวิทยาข้างต้นนี้ จะทำให้นักศึกษาเข้าใจภาพรวมของวิชาปรโลกวิทยาว่าเรากำลังจะศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของภพภูมิต่างๆ ที่นอกเหนือจากภพมนุษย์ เพื่อจะได้เตรียมตัวให้พร้อมก่อนการเดินทางไปสู่ปรโลก เมื่อถึงคราวจะต้องหลับตาลาโลกไป และนักศึกษาจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่ยังไม่รู้ เพื่อเตรียมตัวไปสู่ปรโลกด้วยเช่นกัน

1.1.2 ปรโลกเป็นส่วนหนึ่งของสังสารวัฏ

ในทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้ว่า คนเกิดมาไม่ใช่ชาตินี้ชาติเดียว เราเกิดมานับภพนับชาติไม่ถ้วน และยังคงเวียนว่ายตายเกิดถือกำเนิดในวัฏสงสารอีกยาวไกลจนกว่าจะถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน ปุคคผลสูตร² ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลายไม่ได้ ฯลฯ เมื่อบุคคลหนึ่งท่องเที่ยวไปมาอยู่ตลอดกับหนึ่ง มีกองกระดูกใหญ่เท่าภูเขาเวปุลละนี้ ถ้ากองกระดูกนั้นพึงเป็นของที่ขมมารวมกันได้ และกระดูกที่ได้สั่งสมไว้แล้ว ก็ไม่พึงหมดไป เพราะว่าสงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลายไม่ได้ ฯลฯ”

¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น 2546, หน้า 650.

² ปุคคผลสูตร, สังยุตตนิกาย นิทานวรรค, มก. เล่ม 26 ข้อ 441 หน้า 521.

พระดำรัสของพระพุทธเจ้านี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตมนุษย์ไม่ได้สิ้นสุดที่เชิงตะกอน แต่ยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภุมิต่างๆ อีกมากมาย นับภพนับชาติไม่ถ้วน ตราววันสิ้นกิเลส

มีคำศัพท์ที่น่าสนใจคำหนึ่ง คือ คำว่า “สังสารวัฏ หรือ วัฏสงสาร” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า “การเวียนว่ายตายเกิด”¹ หมายถึง การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพ 3 ในกำเนิดทั้ง 4 คติ 5 วิญญาณฐิติ 7 (ภุมิเป็นที่ตั้งของวิญญาณ) หรือสัตตาวาส 9 (ภพเป็นที่อยู่ของสัตว์) เวียนว่ายตายเกิดจากภพนั้นไปภพนี้ กำเนิดนั้นไปกำเนิดนี้ วนเวียนไปตามกำลังบุญและบาปที่ตนกระทำไว้ ขอขยายความเพิ่มเติมในศัพท์เหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

ภพ 3 หมายถึง 1. กามภพ 2. รูปภพ 3. อรูปภพ

กำเนิด 4 หมายถึง 1. กำเนิดในไข่ (อัมพชะ) 2. กำเนิดในครรภ์ (ชลาพุชะ) 3. กำเนิดในเชื้อโคลนหมักหมม (สังเสทชะ) 4. กำเนิดแบบเกิดแล้วโตทันที (โอปปาติกะ)

คติ 5 หมายถึง 1. นรก 2. สัตว์เดียรัจฉาน 3. เปรต 4. มนุษย์ 5. สวรรค์ (ชั้นจาตุมหาราชิกา ถึง เนวสัญญานาสัญญายตนภุมิ)

วิญญาณฐิติ 7 คือ ภุมิเป็นที่ตั้งของวิญญาณ มี 7 อย่าง ได้แก่ 1. สัตว์เหล่าหนึ่งมีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น มนุษย์ เทพบางเหล่า 2. สัตว์เหล่าหนึ่งมีกายต่างกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น พรหมผู้กำเนิดในภุมิปฐมฌาน (พรหมปาริสาชชา พรหมปุโรหิตา พรหมมหาพรหม) 3. สัตว์เหล่าหนึ่งมีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาต่างกัน เช่น พวกอภัสสราพรหม 4. สัตว์เหล่าหนึ่งมีกายอย่างเดียวกัน มีสัญญาอย่างเดียวกัน เช่น สุภิกขพรหม 5. สัตว์เหล่าหนึ่งผู้เข้าถึงชั้นอากาศานัญจายตนะ 6. สัตว์เหล่าหนึ่งผู้เข้าถึงชั้นวิญญาณัญจายตนะ 7. สัตว์เหล่าหนึ่งผู้เข้าถึงชั้นอากิญจัญจายตนะ

สัตตาวาส 9 คือ ภพเป็นที่อยู่ของสัตว์ มี 9 อย่าง เหมือนกับวิญญาณฐิติ 7 ต่างกันตรงที่เพิ่มข้อ 5 เข้ามาเป็น สัตว์เหล่าหนึ่งไม่มีสัญญา ไม่มีการเสวยเวทนา เช่น พวกเทพผู้เป็นอัสถุญีสัตว์ เลื่อนข้อ 5 6 7 ออกไปเป็นข้อ 6 7 8 แล้วเพิ่มข้อ 9 คือ สัตว์เหล่าหนึ่ง ผู้เข้าถึง เนวสัญญานาสัญญายตนะ

สรุปว่า ศัพท์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นภพภุมิที่ตั้งของปรโลก เพียงแต่จำแนกแยกแยะให้เหมาะกับเหตุการณ์ หรือเหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ แต่ความหมายโดยรวมแล้ว หมายถึง สถานที่อยู่ของสรรพสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในภพภุมิต่างๆ ของปรโลก หากจะอุปมาให้เข้าใจง่ายขึ้นก็เหมือนกับการจำแนกประเภทสัตว์ เช่น สัตว์มี 2 ชนิด คือ สัตว์บก สัตว์น้ำ ถ้ามี 3 ชนิด ก็จะเพิ่ม สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ หรือแยกสัตว์ตามประเภทของจำนวนขาสัตว์ อาจจะได้ 3 ประเภท คือ สัตว์มีเท้ามาก สัตว์มีเท้าน้อย สัตว์ไม่มีเท้า สามารถแยกให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานว่า เหมาะสมกับงานใด แต่ทั้งหมดก็หมายถึง สัตว์เดียรัจฉานทุกชนิดในโลกนั่นเอง

สรรพสัตว์ทั้งหลายที่ยังเวียนวนอยู่ในสังสารวัฏนี้ จึงเหมือนถูกขังอยู่ในคุกขนาดใหญ่ อุปมาเหมือนเชลยศึกที่ถูกจองจำ เป็นประจักษ์จางานที่เขาเทียมไว้ หรือประจักษ์จาวัวที่ถูกไว้กับหลัก ซึ่งพระสัมมา-

¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ 2546, หน้า 1161.

ลัมพุทเจ้าตรัสถึงการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏไว้ใน มหาสิหนาทสูตร¹ ว่า

“ดูก่อนสารีบุตร มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่ง มีวาตะและทัญญูอย่างนี้ว่า ความหมองดงย่อม
มิได้ด้วยสังสารวัฏ ดูก่อนสารีบุตร ก็สังสารวัฏที่เราไม่เคยท่องเที่ยวไป โดยกาลยืดยาวช้านานนี้
เว้นแต่ชั้นปัญจสุทธาวาส เป็นสิ่งที่หาไม่ได้ง่ายนัก”

จากพระสูตรนี้ แสดงให้เห็นว่า ก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้เป็นพระลัมมาลัมพุทเจ้า พระองค์ก็ยัง
ต้องเวียนว่ายตายเกิดใน 31 ภูมิ เว้นแต่ปัญจสุทธาวาส เพราะเป็นภูมิที่อุบัติของพระอนาคามีบุคคลเท่านั้น
ที่สามารถทำความเพียรจนหมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ได้ ซึ่งพระองค์ไม่ได้มุ่งหมดกิเลสในภพนั้น และแม้แต่
สรรพสัตว์ทั้งหลายก็ยังคงเวียนวนไปมาในภพภูมิต่างๆ ด้วยอาการที่เวียนว่ายตายเกิดนี้ จึงเรียกว่า วัฏสงสาร
ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

1. **เทวภูมิสงสาร** คือ การท่องเที่ยวไปในโลกเบื้องต่ำ ซึ่งมีอยู่ 4 ภูมิ ได้แก่ นิรยภูมิ คือ โลกนรก
ซึ่งมีทั้งมหานรก อสุทนรก ยมโลก เปตติวิสัยภูมิ เป็นโลกของเปรต อสุรกายภูมิ เป็นโลกของอสุรกาย
และดิรัจฉานภูมิ โลกของสัตว์เดิยรัจฉาน

2. **มัชฌิมสงสาร** คือ การท่องเที่ยวไปในโลกเบื้องกลาง มีอยู่ 7 ภูมิ คือ มนุสสภูมิ เป็นโลกมนุษย์
และเทวภูมิ 6 ภูมิ คือ จาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรติ และปรนิมมิตวสวัตติ

3. **อุपरิมสงสาร** คือ การท่องเที่ยวไปในโลกเบื้องสูง เป็นที่อยู่ของรูปพรหมผู้ได้บรรลुरुูปมาน-
สมาบัติ ตั้งแต่ปฐมฌาน จนถึงจตุตถฌาน มีอยู่ 20 ภูมิ คือ พรหมปาริฉชชา บุโรหิตา มหาพรหมา
ปริตตภา อัมปมาณาภา อาภัสสรา ปริตตสุภา อัมปมาณสุภา สุภิกินหา เวทฬุลา อัสถุณีสัตตา อวิหา
อตัมปา สุตัสสา สุตัสสี และอกนิฏฐา และอรูปพรหมผู้ได้บรรลुरुูปมานสมาบัติที่ละเอียดกว่ารูปพรหม 4 ภูมิ
คือ อากาสาณัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ และเนวสัญญานาสนัญญายตนะ

ในหัวข้อนี้ นักศึกษาได้ทำความเข้าใจมากขึ้น ในเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์ทั้ง
หลายหลังจากที่ตายแล้วว่า จะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภูมิทั้งหลายดังที่กล่าวมาแล้ว และไม่ใช่ว่าเป็นการ
ตายเกิดเพียงภูมิเดียว หรือชาติเดียว แต่เป็นการเวียนว่ายตายเกิดนับภพนับชาติไม่ถ้วน จนกว่าจะละอกุศล
สังสมกุศล จนเป็นเหตุให้กำจัดกิเลสในตัวให้หมดสิ้น ไปสู่ฝั่งแห่งพระนิพพานได้ ซึ่งปรโลกนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของวัฏสงสารที่ประกอบด้วย กิเลสภายในตัวของสรรพสัตว์ทั้งหลาย สถานที่อยู่ของสัตว์ทั้งหลายที่มีผล
อันเนื่องมาจากการกระทำที่เรียกว่า วิบาก และกฎแห่งกรรมที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายเวียนว่ายอยู่ในภูมิต่างๆ

1.1.3 ปรโลกตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์

ปรโลกเป็นสถานที่อยู่ของชีวิตหลังความตาย เป็นสถานที่หม่นเวียนให้สรรพสัตว์ทั้งหลายที่
ประกอบกุศลกรรม และอกุศลกรรมได้วนเวียนไปมา เสวยสุขบ้าง ทุกข์บ้าง ตามแต่อกุศลและกุศลที่ได้
สั่งสมไว้ครั้งเป็นมนุษย์ และปรโลกยังตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์เช่นเดียวกับโลกมนุษย์อีกด้วย เป็นกฎ
ธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงไปได้ มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปในที่สุด

¹ มหาสิหนาทสูตร, มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก, มก. เล่ม 18 ข้อ 187 หน้า 60.

ก่อนอื่นนักศึกษาคควรทำความเข้าใจก่อนว่า กฎของไตรลักษณ์ หมายถึงอะไร ซึ่งจะอธิบายสรุปพอให้เข้าใจดังนี้ ไตรลักษณ์ คือ ลักษณะ 3 อย่าง ประกอบด้วย อนิจจัง คือ สภาพที่ไม่เที่ยงแท้ ทุกขัง คือ สภาพที่เป็นทุกข์ อนัตตา คือ สภาพที่ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ขอบธิบายทั้ง 3 คัมภีร์ เพิ่มเติมดังนี้

อนิจจัง คือ สภาพที่ไม่เที่ยง เช่น ลังขาราน อนิจจา ปรากฏอยู่ในบทสวดมนต์ทำวัตรเช้า แปลว่า ลังขารไม่เที่ยง ความจริงแล้วอะไรไม่เที่ยง คำตอบ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นแหละไม่เที่ยง ไม่ว่าจะเป็นร่างกายของเรา บ้านที่เราอาศัย ข้าวของเครื่องใช้ คนที่เรารัก ไม่มีอะไรเที่ยงสักอย่างหนึ่ง แม้แต่ตัวเราเองก็ไม่เที่ยง ที่ว่าไม่เที่ยงเพราะมันปรวนแปร เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ ไม่คงที่ คงเดิม แต่เดิมเป็นอย่างหนึ่ง ต่อมาเป็นอีกอย่างหนึ่ง อย่างเช่นร่างกายของเรา เคยมีผิวพรรณผ่องใส แต่งตั้ง เมื่อกาลเวลาผ่านไป ผิวพรรณก็เริ่มเหี่ยวแห้ง มีรอยย่นไปตามวัย ในที่สุดก็ตายกลับกลายเป็นธาตุเดิมของมัน อากาการที่เปลี่ยนแปลงนี้ เรียกว่า อนิจจัง

ทุกขัง คือ สภาพที่เป็นทุกข์ เราคงรู้จักในลักษณะของความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ หรือความลำบาก อย่างนั้นเรียกว่า ทุกขเวทนา แต่ถ้าเป็นทุกข์ในลักษณะของไตรลักษณ์แล้ว ไม่ได้หมายถึงความลำบาก แต่หมายถึง อากาการที่สิ่งต่างๆ ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เช่น ความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เมื่อเกิดใหม่เป็นทารก พอโตขึ้นมาเป็นวัยรุ่น เราจะให้เด็กทารกไม่โตเป็นวัยรุ่นไม่ได้ ร่างกายจะต้องแปรเปลี่ยนไปตามสภาพของมัน ไม่สามารถรักษาสภาพเดิมได้ อย่างนี้เรียกว่า ทุกข์

อนัตตา คือ สภาพที่ไม่ใช่ตัวตน ชาวโลกมีความสำคัญตนว่า มีตนเป็นของตน และสำคัญว่า มีของเป็นของตน เช่น เงินทอง ไร่ นา บ้าน แต่ทั้งตนและของของตนนั้น มันถูกประกอบขึ้นจากธาตุต่างๆ อย่างเช่น ตัวเราก็ถูกประกอบขึ้นจากมหาภูตรูป (รูปต้นเดิม) มีธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ประกอบเข้าด้วยกันจนเป็นตัวเรา แต่พอแยกธาตุเหล่านี้ออกจากสภาพเดิมก็ไม่ใช่ตัวเราแล้ว หรือที่เป็นของของเราเช่นกัน มันไม่ใช่ตัวตน เพราะมันไม่อยู่ในอำนาจ ถ้ามันเป็นตัวตนจริงต้องอยู่ในอำนาจเรา สิ่งอะไรต้องได้อย่างนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักศึกษาคควรทราบความหมายของไตรลักษณ์แล้วว่า มีลักษณะอย่างไรต่อไป จะกล่าวถึงปรโลกว่าทำไมจึงเป็นไตรลักษณ์ ดังที่กล่าวมาเบื้องต้นในหัวข้อแรกๆ แล้วว่า ปรโลกนั้นประกอบด้วยภพภูมิต่างๆ มากมายถึง 31 ภูมิ ภพภูมิเหล่านี้ยังตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์ทั้งหมด คือ มีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ไม่ว่าจะภพภูมิที่ดี ที่เสวยสมบัติอันประเสริฐสุด ดุจพระเจ้าจักรพรรดิที่ดี หรือองค์อัมรินทร์จอมสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ก็ดี หรือมีความสุขจากกามานดุจพรหมและอรุรูปพรหมก็ดี แม้จะมีความสุขขนาดไหน แต่ก็ไม่เที่ยงแท้แน่นอนตลอดไป เมื่อถึงคราวย่อมต้องพลัดพรากจากความสุขนั้นๆ เป็นธรรมดา

เมื่อถึงคราวสิ้นอายุขัยในแต่ละภพ ย่อมจะเคลื่อนจากอภัพภนั้น ท่องเที่ยวไปเกิดในภพภูมิอื่นๆ อีกภายใต้วิภูสงสารดังที่กล่าวมาแล้ว หากประกอบอกุศลกรรมไว้ ด้วยใจที่เศร้าหมองก็มีโอกาสพลัดไปสู่อบายต้องทนทุกข์ทรมานในวิภูสงสารเบื้องต่ำ ถ้าประกอบกุศลกรรมไว้ เมื่อกรรมฝ่ายอกุศลเบาบางก็จะไปบังเกิดตามอำนาจแห่งกรรมนั้นในวิภูสงสารเบื้องกลาง หรือถ้าหมั่นทำภาวนาจนได้ฌานก็มีโอกาสไปเกิดเป็นพรหม

หรืออรูปพรหม ในวัฏสงสารเบื้องสูง เมื่อหมดอายุขัยในแต่ละชั้นก็จะวนเวียนไปตามภพภูมิต่างๆ ไม่สิ้นสุดจนกว่าจะหมดกิเลส

หรือเมื่อก้าวถึงพวกสัตว์นรก เมื่อสิ้นอายุในนรกแล้ว บางทีก็กลับไปเกิดซ้ำในขุมเดิม หรือไปเกิดในขุมใหม่ เพราะทำบาปอกุศลหลายอย่าง หรืออาจจะเกิดในอุสสทนรก ยมโลกต่อไป เป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉานเรื่อยไป วนเวียนไปมา อย่างไม่รู้จบสิ้นเช่นกัน

นักศึกษาจะเห็นได้ว่า ในโลกนี้และปรโลกไม่มีอะไรที่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่มีอะไรที่เป็นตัวตนที่แท้จริง ไม่มีอะไรที่ไม่เป็นทุกข์ ที่กล่าวถึงในหัวข้อนี้ เป็นความไม่เที่ยงของชีวิตในปรโลกที่ยังมีการวนเวียนไปมา ไม่แน่นอนในระหว่างภพภูมิต่างๆ เท่านั้น ยังไม่ได้กล่าวถึงความเสื่อมสลายของภพภูมิต่างๆ ที่จะถูกทำลายโดยไฟบรรลัยกัลป์ น้ำบรรลัยกัลป์ หรือลมบรรลัยกัลป์ ที่สะท้อนให้เห็นสภาพของไตรลักษณ์ว่า มันต้องเสื่อมสลายไป ไม่เที่ยงแท้ เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตถ์ ไม่อยู่ในอำนาจทั้งสิ้น

1.1.4. ปรโลกเป็นของสากลที่ทุกคนไปได้

โลกใบนี้เป็นโลกแห่งความแตกต่าง แม้เราเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่เหมือนกัน บางคนหน้าตาสวยงาม บางคนหน้าตาซีเห่ บางคนเกิดมามีอวัยวะสมบูรณ์ บางคนพิการ บางคนเกิดในตระกูลเศรษฐี บางคนเกิดในตระกูลยาก แต่ในความต่างต่างนั้น ยังมีสิ่งที่เหมือนกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร มียศใหญ่ ร่ำรวยเพียงใด จะมีเชื้อชาติ หรือศาสนาใดก็ตาม ล้วนไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากกฎธรรมชาติ คือความตายไปได้

จากตรงนี้ทำให้มีคำถามต่อไปว่า ในเมื่อความตายไม่เลือกว่า บุคคลนั้นจะเป็นใคร มีความเชื่ออย่างไร ดังนั้นชีวิตหลังความตายก็น่าจะอยู่ในกฎเกณฑ์เดียวกัน เพราะเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้เหมือนกัน นี่เป็นประเด็นสำคัญที่นักศึกษาควรพิจารณา

หลักคำสอนในหลายๆ ลัทธิความเชื่อที่มีในโลกปัจจุบันนี้ ได้ให้คำตอบเกี่ยวกับเรื่องชีวิตหลังความตายไว้แตกต่างกันไป สำหรับพระพุทธศาสนานั้น ก็ให้คำตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เช่นกัน เป็นคำตอบที่ชัดเจนและสมเหตุสมผล ความรู้ตรงนี้ถูกบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงรู้เห็นด้วยพระปัญญาอันบริสุทธ์ที่เกิดจากการฝึกจิตโดยการเอาชีวิตเป็นเดิมพันมานับภพนับชาติไม่ถ้วน เพื่อค้นหาปริศนาของชีวิตเหล่านี้จนกระทั่งความรู้ของพระองค์เต็มเปี่ยมจึงทรงค้นพบความจริงของธรรมชาติที่ว่าด้วยเรื่องราวของชีวิตหลังความตาย หรือการเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์โลกในภพภูมิต่างๆ และเห็นว่าปรโลกนี้เป็นของสากลที่ทุกคนต้องไปในวันใดวันหนึ่ง

ขอให้นักศึกษาพิจารณาง่ายๆ อย่างนี้ว่า โลกที่เราอยู่นี้เป็นโลกใบเดียวกัน ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว ที่เราเห็นก็เป็นดวงเดียวกัน คือ เป็นของสากลที่ทุกคนมองเห็นและเข้าใจตรงกัน ปรโลกก็เช่นเดียวกัน เป็นสถานที่ที่เป็นสากลสำหรับคนทุกเชื้อชาติและศาสนา ซึ่งสามารถอุปมาเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นได้ว่า ผู้ที่กระทำผิดกฎหมายและต้องเข้าคุกนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นพลเมืองในประเทศนั้นเท่านั้น ไม่ว่าผู้กระทำผิดจะมีเชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ใดก็ตาม หากกระทำผิดก็มีสิทธิ์เข้าคุกในประเทศนั้นได้ แสดงให้เห็น

ว่า คุณเป็นของสากล เพราะฉะนั้นสถานที่อยู่ของชีวิตหลังความตายหรือปรโลกก็เช่นกัน เป็นของสากล ไม่ว่าจะเป็นนรกหรือสวรรค์ก็ตาม ซึ่งเรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับหลักความเชื่อใดๆ แต่เป็นความจริงที่ท้าทายการพิสูจน์อยู่เสมอ เมื่อความตายเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ เรื่องปรโลกก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกัน

พระพุทธศาสนาได้สอนให้เชื่อเรื่องปรโลกแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังสอนวิธีการพิสูจน์อีกด้วย ซึ่งตรงนี้เป็นลักษณะเด่นของพระพุทธศาสนาที่แตกต่างจากศาสนาอื่นๆ บางศาสนาสอนให้เชื่อ แต่ไม่ได้สอนให้พิสูจน์ กลับสอนว่าถ้าหากไม่เชื่อจะเป็นบาป พระพุทธศาสนาหาได้กล่าวเช่นนั้นไม่ พระพุทธศาสนาสอนให้เห็นและเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต พร้อมทั้งสอนวิธีการพิสูจน์ความจริงนั้นด้วย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้พิสูจน์ให้เห็นจริงด้วยตัวเอง

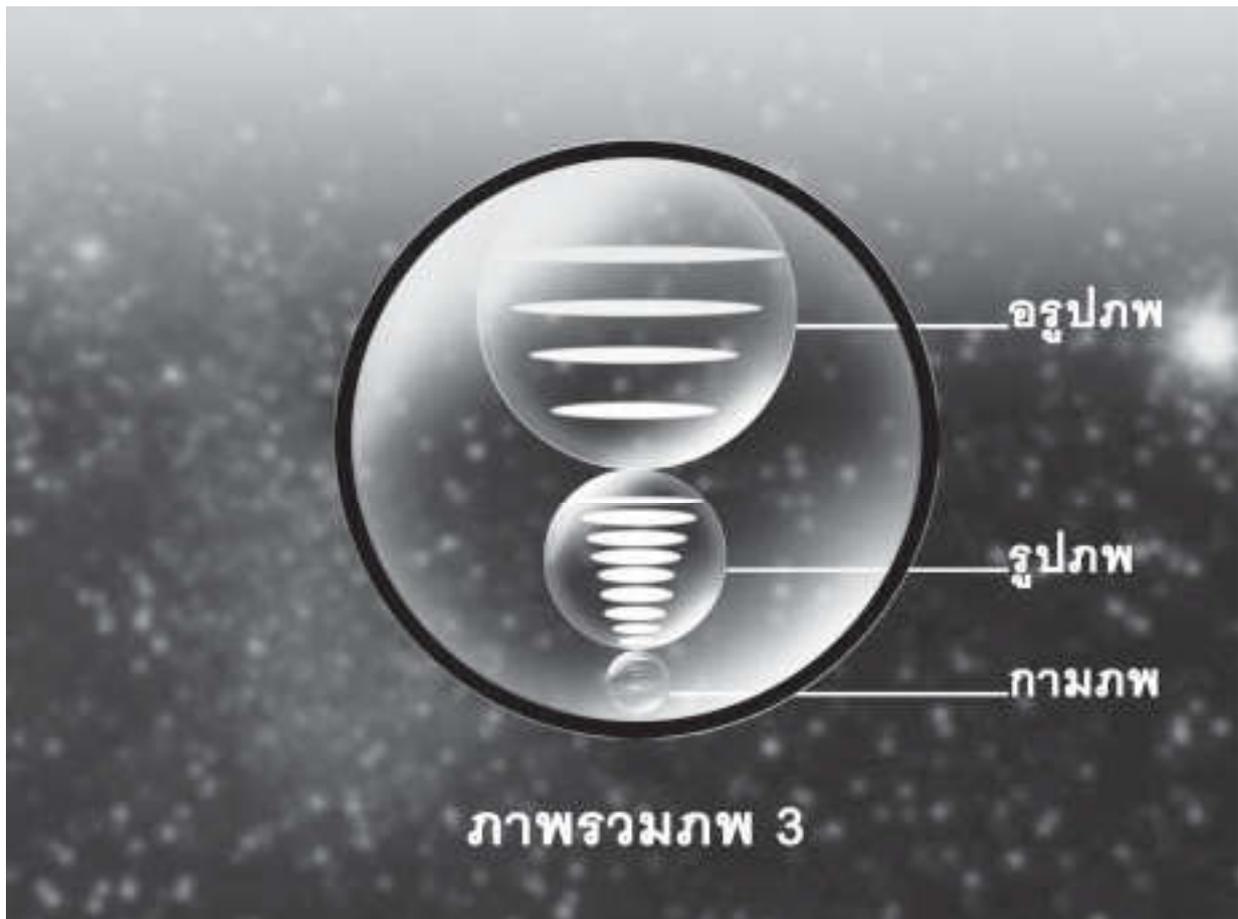
1.2 สถานที่ตั้งของปรโลกอยู่ในภพ 3

ความเข้าใจของมนุษย์ส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มักจะมีความเชื่อว่าตายแล้วสูญ ไม่มีการเกิดอีก ทำให้ไม่เชื่อเรื่องภพภูมิ อันเป็นสถานที่สถิตของชีวิตหลังความตาย หรือบางคนมีศรัทธาไม่มั่นคง ศึกษาแล้วแต่ไม่ปฏิบัติ ก็จะไม่เต็มใจ แต่ก็คิดว่าไม่เชื่อเลย และยังมีบางคนที่มีความเข้าใจที่ผิด เชื่อว่าสวรรค์อยู่นอก นรกอยู่ในใจ หมายความว่า นรก สวรรค์ ภพภูมิไม่มีนั่นเอง ความจริงแล้วเรื่องนี้เป็นอย่างไร นักศึกษาจะได้ศึกษาในลำดับต่อไป

วิชาปรโลกวิทยานี้ ได้นำธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงแสดงถึงสถานที่สถิตของชีวิตหลังความตาย อันเป็นคอกที่ขังสรรพสัตว์ให้เวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่รู้จักจบจักสิ้น ที่เรียกว่า ปรโลก ซึ่งนักศึกษาที่ได้ศึกษาวิชาจักรวาลวิทยามาแล้ว คงจะทราบลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภพ 3 แล้วว่า เป็นสถานที่อยู่ของสรรพสัตว์ทั้งหลายหลังจากตายแล้ว รวมถึงที่อยู่ของมนุษย์ในทวีปต่างๆ ในโลกนี้ด้วย ส่วนในวิชาปรโลกวิทยานี้ นักศึกษาจะได้ศึกษาที่ตั้งของปรโลก ที่เราเรียกว่า ภพ 3 อีกเช่นกัน โดยจะศึกษาในรายละเอียดของแต่ละภพภูมิในแนวลึกยิ่งขึ้นไป

ลำดับแรกนักศึกษาจะต้องเรียนรู้วิธีการเดินทางเปลี่ยนภพภูมิใหม่ จะขอกกล่าวพอสังเขป โดยเริ่มต้นที่จิตของผู้ตายเคลื่อนออกจากกายมนุษย์หยาบ จากภพที่อาศัยอยู่ เมื่อจิตหลุดจากกายหยาบก็จะปฏิสนธิเป็นกายใหม่ในภพใหม่ทันที กายใหม่ที่เป็นกายละเอียดนี้ยังคงมีธาตุ 4 อย่างละเอียดเป็นส่วนประกอบส่วนจะไปเกิดในภพใดนั้น ก็แล้วแต่อำนาจแห่งการกระทำที่ตนทำไว้ครั้งเมื่อเป็นมมนุษย์ ส่วนร่างกายที่ไม่มีจิตที่เรียกว่า คนตาย มหาภูตรูปอันประกอบด้วยธาตุ 4 ก็แตกทำลายสลายไปสู่สภาพเดิม

เมื่อนักศึกษาทราบวิธีการเปลี่ยนภพแล้ว ต่อไปนักศึกษาจะได้ศึกษาปรโลกสำหรับชีวิตหลังความตายที่สัตว์ทั้งหลายต้องไปเกิด ตามหลักของพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ ฝ่ายสุคติภูมิ และฝ่ายทุคติภูมิ แต่หากแบ่งย่อยไปอีกก็จะแบ่งออกเป็น 3 ภพ คือ กามภพ รูปภพ และอรุภพ และหากจะแบ่งย่อยละเอียดลงไปอีก ก็จะแบ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ถึง 31 ภูมิด้วยกัน การแบ่งในลักษณะต่างๆ เช่นนี้ ก็แล้วแต่การนำไปใช้งาน หรือใช้อธิบายตามสภาวะที่ผู้ฟังจะเข้าใจได้ จากนั้นไปจะขอนำนักศึกษาได้รู้จักที่ตั้งและชื่อของภูมิต่างๆ ของปรโลก ที่มีความเป็นอยู่แตกต่างกันออกไป

1.2.1 ที่ตั้งปรโลกฝ่ายสุคติ

คำว่า **สุคติ** หมายถึง สถานที่ที่ดี ที่ใครได้อยู่แล้วย่อมเป็นสุข เป็นสถานที่ที่สัตว์โลก ที่ประกอบกรรมดีจะไปถือกำเนิดใหม่หลังจากตายแล้ว ผู้ที่สร้างกรรมดีพอสมควร ปราศจากกรรมชั่ว หรือมีกรรมชั่วเพียงเล็กน้อย ก็อาจจะถือกำเนิดใหม่ในโลกมนุษย์อีกทันที ส่วนผู้สร้างกรรมดีไว้มากเป็นพิเศษ ก็จะได้โอกาสถือกำเนิดใหม่แบบโอปปาติกะในโลกลสวรรค์ เสวยทิพยสุขเป็นเวลายาวนานแสนนาน ปรโลกฝ่ายสุคตินี้ ได้แก่

มनुสสุภูมิ มี 1 ภูมิ จัดอยู่ในกามภาพ เป็นภูมิที่ทำให้เกิดการกระทำที่เป็นกุศล และอกุศล มนุษย์มีที่เกิด ที่อยู่ที่อาศัย 4 ทวีป คือ

1. ปุพพิเทททวีป อยู่ทางทิศตะวันออกของภูเขาลีเนรุ
2. อปรโคยานทวีป อยู่ทางทิศตะวันตกของภูเขาลีเนรุ
3. ชมพูทวีป อยู่ทางทิศใต้ของภูเขาลีเนรุ
4. อุตตรกुरुทวีป อยู่ทางทิศเหนือของภูเขาลีเนรุ

เทวภูมิ มี 6 ภูมิ จัดอยู่ในกามภาพ จัดแบ่งตามลักษณะของการกระทำฝ่ายกุศล

1. จาตุมหาราชิกาเทวภูมิ อยู่รอบเขาภูเขาลีเนรุ
2. ดาวดึงสาเทวภูมิ อยู่บนหน้าตัดของภูเขาลีเนรุ
3. ยามาเทวภูมิ อยู่สูงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไปในอากาศ
4. ดุสิตาเทวภูมิ อยู่สูงจากสวรรค์ชั้นยามาขึ้นไปในอากาศ
5. นิมมานรดีเทวภูมิ อยู่สูงจากสวรรค์ชั้นดุสิตขึ้นไปในอากาศ
6. พรนิมมิตวสวัตตีเทวภูมิ อยู่สูงจากสวรรค์ชั้นนิมมานรดีขึ้นไปในอากาศ

รูปภูมิ มี 16 ภูมิ หรือที่เรียกว่า พรหม จัดอยู่ในรูปภพ จัดแบ่งตามมรรคผลของฌาน สถานที่ตั้ง อยู่สูงจากสวรรค์ขึ้นไปเป็นชั้นๆ ภูมิที่สูงกว่าจะมีขนาดใหญ่กว่า แต่มีบางชั้นที่อยู่ในระดับเดียวกัน ให้นักศึกษาดูจากแผนภาพ

1. ปาริฉัชชาภูมิ	9. สุภิกขหาภูมิ
2. ปุโรหิตาภูมิ	10. เวหฬผลาภูมิ
3. มหาพรหมาภูมิ	11. อลัญญีสัตตาภูมิ
4. ปริตตาภาภูมิ	12. อวิหาภูมิ
5. อัปพมาณาภาภูมิ	13. อตปปาภูมิ
6. อาภัสสราภูมิ	14. สุทัสสาภูมิ
7. ปริตตาสภาภูมิ	15. สุทัสสีภูมิ
8. อัปพมาณสุภาภูมิ	16. อกนิฏฐภูมิ

อรุภภูมิ มี 4 ภูมิ หรือที่เรียกว่า อรูปพรหม จัดอยู่ในอรุภพ มีที่ตั้งสูงกว่ารูปพรหมขึ้นไปเป็นชั้นตามลำดับ มีขนาดใหญ่ขึ้นไปเรื่อยๆ ชั้นบนสุดจะมีขนาดใหญ่ที่สุด

1. อากาसानัญญาตณภูมิ
2. วิญญาณัญญาตณภูมิ
3. อากิญจัญญาตณภูมิ
4. เนวลัญญานาลัญญาตณภูมิ

1.2.2 ที่ตั้งปรโลกฝ่ายทิศ

คำว่า **ทิศ** หมายถึง สถานที่ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ ที่สัตว์โลกซึ่งทำกรรมชั่วจะไปถือกำเนิดใหม่ หลังจากละโลกนี้ไปแล้ว การแบ่งภูมิต่างๆ ในทุกติอาจเปรียบได้กับการแบ่งแดนต่างๆ ในเรือนจำ ซึ่งแบ่งแดนกักขังนักโทษตามความหนักเบาของโทษของแต่ละคน ได้แก่

อบายภูมิ มี 4 ภูมิ จัดอยู่ในกามภพ จัดแบ่งตามลักษณะของการกระทำฝ่ายอกุศล

1. นิรยภูมิ ตั้งอยู่ที่ไตรภูมิ 8 ชุมใหญ่ (มหานรก) ในแต่ละชุมใหญ่จะมีชุมบริวาร (อุสสนนรก) อยู่โดยรอบทั้ง 4 ทิศ ทิศละ 4 ชุม รวมมีนรกชุมบริวาร 128 ชุม ถัดจากอุสสนนรกออกไปจะเป็นนรกชุมย่อย (ยมโลก) อยู่โดยรอบทิศทั้ง 4 ของมหานรก ทิศละ 10 ชุม รวมมีนรกชุมย่อย 320 ชุม

2. ตีรัจฉานภูมิ อยู่ภพเดียวกับมนุษย์
3. เปตติวิสัยภูมิ อยู่ในชอกเขตรีกูภูมิ อยู่ชั้นกับภุมิมนุษย์ก็มี
4. อสุรกายภูมิ อยู่ในชอกเขตรีกูภูมิ อยู่ชั้นกับภุมิมนุษย์ก็มี

เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องที่ตั้งของปรโลกแล้ว นักศึกษาคงจะเข้าใจแล้วว่า ที่อยู่ของปรโลกนั้นมีอะไรบ้าง และอยู่ส่วนใดของภพมนุษย์ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า มีบางภพภูมิที่อยู่ชั้นกับภพมนุษย์ที่เราอาศัย อาจจะอยู่ในสถานที่เดียวกัน แต่เรามองไม่เห็น เพราะมีกายที่ละเอียดกว่า แต่กายละเอียดสามารถมองเห็นเราได้ ซึ่งนักศึกษาคงจะเคยได้ฟังเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเห็นกายละเอียดที่เราเรียกว่า ผี มาบ้าง เมื่อได้ศึกษาเรื่องที่ตั้งของปรโลกนี้แล้ว นักศึกษาคงจะมีความเข้าใจหลักความจริงมากกว่าความเชื่อที่เราเคยเชื่อกันมาบ้าง

1.3 การเดินทางไปสู่ปรโลก

ความตายไม่มีนิมิตหมาย เป็นประดุจเงาตามตัวของสรรพสัตว์ทั้งหลาย แต่สรรพสัตว์หารู้ไม่ว่า ความตาย คือ เพชฌฆาตที่คอยเงื้อมดาบเดินตามหลังบุคคลอยู่ทุกอย่างก้าว พร้อมทั้งจะฟาดฟันอยู่ทุกขณะ มนุษย์ทั้งหลายยังตกอยู่ในความประมาท หากสำนึกถึงความจริงข้อนี้ไม่

ความแก่และความตายติดตัวบุคคลมาตั้งแต่วันแรกที่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา แต่ยังไม่ปรากฏชัด เป็นสภาพแฝงเร้นอยู่ ย่อมปกปิดไม่ให้เห็น ภายนอกมองดูเป็นการเจริญเติบโตของร่างกาย แต่ผู้รู้เรียกอาการ

อย่างนั้นว่า “วัย” หมายความว่า เลื่อมไป ลื่นไป หมดยุติ แต่เมื่อถึงปัจฉิมวัย ความแก่จึงปรากฏชัดเจน ถึงที่สุด ปกปิดไม่ได้อีกต่อไป จนในที่สุดก็ต้องแตกทำลาย คือ ตาย หรือบางคนก็ตายก่อนวัยอันควร

ในช่วงก่อนที่มนุษย์จะหลับตาลาโลก กายมนุษย์ละเอียดจะถูดออกจากกายมนุษย์หยาบ เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นการเลือกเส้นทางของชีวิตใหม่ และเป็นการสรุปความสำเร็จของการเกิดมาในชาตินี้ว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่ เป็นศึกชิงภพครั้งยิ่งใหญ่ เป็นการสรุปจบดุลชีวิต ชีวิตหลังความตายจะเป็นอย่างไร จะเกิดในสุคติภูมิ หรือทุคติภูมิ อยู่ที่ช่วงเวลาเสี้ยววินาทีนี้เอง

1.3.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมมีผลต่อการเดินทางสู่ปรโลก

กฎแห่งกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่มีการเกิดใหม่หรือการเวียนว่ายตายเกิด หรือที่เรียกว่าสังสารวัฏ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัญหาเรื่องคนดีที่มีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมาน และคนชั่วบางคนมีชีวิตอยู่อย่างสุขสำราญ หรือปัญหาความแตกต่างของมนุษย์แต่ละคน ยังคงเป็นปัญหาที่ค้างคาใจอยู่ในมนุษย์ทุกหมู่เหล่า แม้วิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าเพียงใด มีเครื่องมือที่ทันสมัย ก็ยังไม่สามารถค้นหาคำตอบที่ชัดเจนได้ แต่ในทางพุทธศาสตร์นั้นหาคำตอบมายาวนาน 2,000 กว่าปีแล้ว โดยการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และนำมาตรัสแสดงให้กับสรรพสัตว์ทั้งหลายได้รับทราบ ว่า ความแตกต่างของสรรพสัตว์นั้น เกิดจากกฎแห่งกรรม

การที่บุคคลไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมนั้น มีผลเนื่องมาจาก ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า กฎแห่งกรรมเป็นสิ่งจำแนกความแตกต่างระหว่างมนุษย์ เพราะช่วงชีวิตของบุคคลหนึ่งนั้น ลื่นเกินไป ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ผลของกรรมที่บุคคลทำไว้ได้

ในหัวข้อนี้จะแสดงให้เห็นว่า คนที่เชื่อกฎแห่งกรรมและไม่เชื่อกฎแห่งกรรมมีผลต่อการนำไปสู่ปรโลกทั้งฝ่ายสุคติ และฝ่ายทุคติ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นหนึ่งในสัมมาทิฐิ 10 ประการ คือ เชื่อว่ากฎแห่งกรรมมีจริง

คำว่า กรรม เป็นคำกลางที่ไม่ได้บอกลักษณะว่า ดีหรือชั่ว ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำโดยเจตนา คือ การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ที่เกิดจากความตั้งใจของผู้กระทำ ถือว่าเป็นกรรมทั้งสิ้น

กรรมดี หมายถึง การกระทำที่ดีงามเหมาะสม ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม ไม่มีโทษ เช่น การทำทาน การสงเคราะห์หมู่ญาติ ส่วนกรรมชั่ว หมายถึง การกระทำที่ผิดศีล ผิดธรรม มีโทษ เช่น การฆ่าสัตว์ การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

การเกิดผลของกรรมทั้งดีและชั่วเรียกว่า วิบาก ซึ่งมีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว ท่านจึงเรียกเกณฑ์แห่งวิบากกรรมว่า กฎแห่งกรรม กฎนี้เป็นกฎเหล็กที่เที่ยงธรรมที่สุดในโลก ไม่ต้องมีการตีความใดๆ เป็นกฎที่ว่าด้วยเรื่องเหตุเรื่องผล ถ้าใครเชื่อเหตุผล คนนั้นจะต้องเชื่อกฎแห่งกรรม สาระสำคัญของกฎแห่งกรรมคือ ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ดังธรรมภาษิตใน จุลลนันทียชาดก¹ ที่ว่า

¹ จุลลนันทียชาดก, ขุททกนิกาย ชาดก, มก. เล่ม 57 ข้อ 294 หน้า 389.

“บุรุษทำกรรมเหล่าใดไว้ เขาย่อมเห็นกรรมเหล่านั้นในตน ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น”

เนื่องจากการกระทำของคนทั่วไป มีทั้งกรรมดีและกรรมชั่วปะปนกันไปในแต่ละวัน ทำให้การออกผลของกรรมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จึงทำให้ดูเหมือนว่า การให้ผลของกรรม ไม่สอดคล้องกับพุทธภาษิตดังกล่าว เพราะเหตุนี้จึงทำให้มีผู้สงสัยเรื่องกฎแห่งกรรมอยู่เสมอ แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสยืนยันว่า กรรมที่บุคคลทำแล้ว ย่อมส่งผลแก่บุคคลนั้นอย่างแน่นอน ดังพุทธภาษิตใน ปาปวรรค¹ ที่ว่าบุคคลทำกรรมชั่วย่อมหนีกรรมชั่วไปไม่ได้

“บุคคลที่ทำกรรมชั่วไว้ หนีไปแล้วในอากาศ ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ หนีไปในท่ามกลางมหาสมุทร ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ หนีเข้าไปสู่ชอกภูเขา ก็ไม่พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ (เพราะ) เขาอยู่แล้วในประเทศแห่งแผ่นดินใด พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ ประเทศแห่งแผ่นดินนั้น หามีอยู่ไม่”

จากที่กล่าวแสดงเรื่องกฎแห่งกรรมมาตามลำดับนั้น คงทำให้นักศึกษาได้เห็นภาพกฎแห่งกรรมชัดเจนขึ้น และสามารถสรุปได้ว่า กฎแห่งกรรม หรือกฎเหล็กนี้ ย่อมส่งผลต่อผู้กระทำ และมีผลต่อปรโลกของบุคคลนั้นอย่างแน่นอน ดังพุทธภาษิตใน ปาปวรรค² ว่า

“ชนทั้งหลายบางพวก ย่อมเข้าถึงครุฑผู้มีธรรมลามก ย่อมเข้าถึงนรก ผู้มีกรรมเป็นเหตุแห่งสุคติ ย่อมไปสวรรค์ ผู้ไม่มีอาสวะย่อมปรินิพพาน”

จากพุทธภาษิตนี้ จะเห็นได้ชัดเจนว่า หากไม่มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมแล้ว ย่อมปล่อยปละเลเลยต่อการทำความดี ยินดีต่อการทำบาปอกุศล ทั้งกาย วาจา ใจ เมื่อละโลกแล้ว ย่อมตกไปสู่ปรโลกฝ่ายทุคติ คืออบายภูมิอย่างแน่นอน แต่หากมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ย่อมกลัวต่อการทำบาปอกุศลหมั่นสั่งสมกุศล ปรโลกหลังจากความตายของผู้นั้นย่อมไปสู่สุคติโลกสวรรค์ได้อย่างแน่นอน

ดังนั้น โลกมนุษย์จึงเป็นศูนย์กลางของการสร้างบุญและบาป ใครทำกรรมดีชั่วไว้มากน้อย เบบางหรือรุนแรงเพียงใด เขาย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้น เพราะฉะนั้นความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมก็เป็นสิ่งที่ประเสริฐยิ่ง ควรเพาะให้มีขึ้นในใจของคนทุกคน ถ้าคนทั้งหลายเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรมแล้ว เขาจะดำรงชีวิตอยู่ในโลกอย่างมีความสุข และเป็นสิ่งที่ทำให้คนทั้งหลายต่างขวนขวายทำแต่กรรมดี โดยหวังผลที่ดีให้เกิดในกายภาคหน้า โลกนี้ก็ย่อมเกิดสันติสุขได้อย่างแน่นอน

1.3.2 ลักษณะของอารมณ์ก่อนตายของผู้จะเดินทางไปสู่ปรโลก

คนส่วนใหญ่อาจจะไม่เข้าใจว่า เมื่อคนใกล้ตาย โดยทั่วไปจะมีลักษณะอารมณ์ 3 อย่างเกิดขึ้น ปรากฏเป็นอารมณ์ของปฏิสนธิจิต ที่จะชักนำไปเกิดในภพภูมิต่างๆ

1. **กรรมมารมณ** เป็นอารมณ์ของกรรมที่ตน เคยกระทำไว้ มาปรากฏให้เห็นในขณะจิตที่กำลังใกล้ตาย

¹ ปาปวรรค, ขุททกนิกาย ธรรมบท, มก. เล่ม 42 ข้อ 11 หน้า 3.

² ปาปวรรค, ขุททกนิกาย ธรรมบท, มก. เล่ม 42 ข้อ 10 หน้า 3.

เช่น ถ้าตนเคยฆ่าวัวเพื่อขายเนื้อเป็นประจำ ภาพที่ตัวเองเคยฆ่าจะมาปรากฏ เคยทะเลาะเบาะแว้ง ด่าพ่อว่าแม่ หรือตีแม่เหล่านี้เป็นปกติ ลักษณะของเป็นปกติ ภาพเหล่านี้จะมาปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเหมือนกับที่ตัวเคยทำไว้ไม่ผิดเพี้ยน แล้วจิตก็ยึดเอาภาพเหล่านั้นเป็นอารมณ์ กรรมารมณ์นี้จะมีผลต่อจิตที่จะทำให้ไปเกิดในภพภูมิต่างๆ

2. กรรมนิมิตตารมณ์ หากกรรมารมณ์ไม่ปรากฏให้คนที่ใกล้จะตายเห็น ก็จะมีกรรมนิมิตตารมณ์ปรากฏให้เห็น ได้แก่ อุปกรณ์ที่ตนใช้กระทำดีหรือชั่วในอดีตมาปรากฏให้เห็น เพราะตามธรรมดาในการประกอบกรรมทุกชนิด ส่วนมากจะมีอุปกรณ์เครื่องมือ เช่น ฆ่าวัว ก็ต้องมีมีด ค้อน เป็นต้น เป็นเครื่องมือหรือทำบุญก็จะมีไทยธรรม มีเครื่องใช้ไม้สอยในการประกอบบุญ เช่น ชันใส่ข้าว ทัพพีตักอาหารใส่บาตร เป็นต้น อุปกรณ์เหล่านี้จะมาปรากฏเป็นกรรมนิมิตในขณะที่จิตใกล้จะดับ ซึ่งภาพที่เห็นจะแจ่มชัดเพียงใด สุดแต่ใครจะทำดีชั่วด้วยสิ่งใด บ่อยมากเพียงใด เมื่อจิตยึดหน่วงไว้เป็นอารมณ์ ภาพเหล่านั้นจะมีผลต่อความหมองหรือใสของใจ

3. คตินิมิตตารมณ์ หากกรรมนิมิตตารมณ์ไม่ปรากฏ คตินิมิตตารมณ์จะปรากฏให้เห็น ได้แก่ นิมิตต่างๆ ที่จะบ่งบอกถึงภพภูมิที่ตนจะต้องไปเกิด ปรากฏให้เห็นเด่นชัด บางทีก็เป็นภาพที่ตนไม่เคยเห็นมาปรากฏ แต่บางทีก็เป็นภาพที่ตนเคยเห็นครั้งที่เป็นมนุษย์มาปรากฏ เช่น ภาพสัตว์หรือมนุษย์ เป็นต้น

ส่วนใหญ่เราไม่อาจจะรู้ได้ว่า ชีวิตหลังความตาย ตายแล้วไปไหน ยกเว้นคนที่เห็นคตินิมิตตารมณ์ชัดเจน เช่น เห็นภาพที่มีดดำมีไฟลุกโชนเป็นสีดำ มีนายนิรยบาล รูปร่างน่ากลัวที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ถือเครื่องทัณฑ์ทรมานต่างๆ พอจะคาดคะเนได้ว่า คติของผู้เห็นต้องไปสู่นรก ส่วนจะขุมไหนก็แล้วแต่กรรมของผู้กระทำ เมื่อคตินิมิตตารมณ์ปรากฏเช่นนั้น ผู้ที่ใกล้ตาย ก็จะเกิดความสะดุ้งกลัว ตัวสั่น ร้องเสียงดัง เอะอะว๊ายว๊าย มือไขว่คว้าอากาศ บัดป้องไปมา ทำท่าเหมือนกลัวอะไรบางอย่างที่น่ากลัวมาก

หรือบางคนคตินิมิตตารมณ์ เห็นเป็นภาพสถานที่แห่งหนึ่งที่มีความสวยงาม มีผู้คนที่สวยงาม สวมชุดที่สวยงาม มีเครื่องประดับอันวิจิตรอลังการ มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มเบิกบานอย่างมีความสุข มีเสียงดนตรีที่ไพเราะ ที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อน เมื่อภาพเหล่านี้มาปรากฏ คนใกล้ตายยินดีเพลิดเพลินกับภาพเหล่านั้น ย่อมเกิดความโลภมนัส ใบหน้าคู่มองใส มีรอยยิ้มละไม ตายด้วยอาการสงบ คตินิมิตที่คนใกล้ตายเห็นนั้น ย่อมแสดงว่า ไปเกิดบนสวรรค์

บางคนมีคตินิมิตมาปรากฏหลายอย่าง เพราะทำบุญบารมี วัตรก็เข้า เหล้าก็กิน ทำชั่วสลับดีตาม ประสาชาวบ้านทั่วไป เมื่อใกล้ตาย คตินิมิตจะปรากฏให้เห็นหลายอย่าง ทั้งฝ่ายสุคติ และทุคติ เมื่อเป็น เช่นนี้คตินิมิตที่ปรากฏหลังสุดจะมีกำลังมากกว่า จิตผู้ตายก็จะห่วงเป็นอารมณ์ แล้วกายละเอียดก็หลุดไป ลู่คตินิมิตสุดท้ายที่ปรากฏ

อารมณ์ทั้ง 3 อย่างนี้จะเกิดแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายทุกผู้ทุกคน ไม่ยกเว้นว่า จะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ เดียรัจฉาน อารมณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นในขณะที่จิตที่เร็วมาก ยกเว้นบางคนที่ไม่รู้ตัวเองว่าตาย จึงกลายเป็น ลัมภเวสีที่ล่องลอยไปมาหาที่ เกิด แต่ถ้านึกถึงบุญที่ตนเคยทำได้ บุญก็จะนำไปสู่สุคติ หากบาปอกุศลตามมาทัน ก็ต้องถูกยมทูตพาตัวไปให้พญายมราชตัดสินคดีความต่อไป

เมื่ออารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ก่อนที่จิตจะออกจากร่าง จะมีอาการหายใจหอบแรงๆ ที่เรียกว่า 3 เขือกปรากฏให้เห็น บางท่านอาจมีอาการเขือกให้เห็นเด่นชัด บางท่านก็เห็นแบบแผ่วเบา บางท่าน ก็ไม่เห็น ก็แล้วแต่อารมณ์ในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร อาการ 3 เขือกที่ปรากฏนี้ เป็นอาการของจิตที่จะหลุด ออกจากขั้วต่อกาย และจิตกำลังเดินทางตามฐานทั้ง 7 หลุดออกจากกายหยาบ เป็นอันว่า การตายนั้น สมบูรณ์แล้ว ปฏิสนธิจิตก็เกิดเป็นกายใหม่ทันที

1.3.3 จิตหมองหรือใส รหัสผ่านเดินทางสู่ปรโลก

นักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องกฎแห่งกรรมมาแล้วว่า มีผลต่อการเดินทางไปสู่ปรโลก ทุกการกระทำ ของคนเราไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา ทางใจ ล้วนมีผลต่อความคิด คำพูด และการกระทำทั้งสิ้น เพราะ การกระทำนั้น จะถูกเก็บบันทึกไว้ด้วยเครื่องบันทึกภาพที่ดีที่สุดในโลก มีความจุที่ไม่มีประมาณ คือ ใจของ เรานั้นเอง เมื่อใกล้จะหลับตาลาโลก ภาพแห่งการกระทำทั้งหมดจะกรอกลับมาฉายเป็นภาพให้เราเห็นเป็น กรรมนิมิตตามธรรมดั่งกล่าวมาแล้ว ภาพแห่งการกระทำเหล่านั้น มีเราเป็นผู้เห็นเพียงคนเดียว คนที่มา เยี่ยมรอบเตียงผู้ป่วยเป็นเพียงผู้ให้กำลังใจเท่านั้น

ถ้าหากภาพที่ฉายให้เห็น เป็นภาพแห่งความดีงามที่ได้สั่งสมเอาไว้ครั้งที่ยังแข็งแรง จะทำให้ใจ ผ่องใส และเป็นเหมือนรหัสผ่านไปสู่สุคติภูมิ ตรงกันข้าม ถ้าภาพที่ฉายให้เห็น เป็นภาพของการกระทำ บาปอกุศล มีผลทำให้ใจเศร้าหมอง เป็นเหตุให้นำไปสู่ทุคติภูมิ ดังพุทธพจน์ที่กล่าวไว้ใน วัตถุยมสูตร¹ ว่า

¹ วัตถุยมสูตร, มัชฌิมนิกาย มูลปธานาสก, มก. เล่ม 17 ข้อ 92 หน้า 433.

จิตเต สงฺกิลิฏฺเฐ ทุคฺคติ ปาฏิกงฺขา เมื่อจิตเศร้าหมอง ทุคฺคติเป็นอันหวังได้
จิตเต อสงฺกิลิฏฺเฐ สุกฺคติ ปาฏิกงฺขา เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง สุกฺคติเป็นอันหวังได้

เมื่อละโลกใจหมองต้องไปอบาย สำหรับผู้ที่ทำบาปตลอดชีวิต ก่อนตายนึกถึงภาพดี ๆ ไม่ออกเลย พอกายหลุดออกจากร่าง ก็จะถูกดูดไปภพภูมิที่เหมาะสมแก่กรรมที่ชอบทำตอนเป็นมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ดื่มสุราเป็นประจำ ตายไปขณะจิตที่เศร้าหมอง คตินิมิตต์ดำมืด กายละเอียดจะถูกดูดไปสู่มหานรกขุม 5 ที่มีเปลวไฟนรกดำสนิท มีความร้อนแรงกว่าบนโลกมนุษย์หลายล้าน ๆ เท่า ลัตวันรกลเปลือยกาย ถูกนายนิรยบาลที่ตัวใหญ่มาก มีผิวดำสนิท จับซึ่งพืด แล้วรอกน้ำกรดสีดำนร้อนแรงเข้าไปในปาก น้ำกรดนั้น จะกัดกินละลายลัตวันรกลจนขาดใจตาย พอตายแล้วก็ฟื้นขึ้นมาใหม่ ถูกจับรอกอย่างนี้ยาวนานเป็นหลาย ล้าน ๆ ปี

เมื่อละโลกใจไม่หมองไม่ไปยมโลก สำหรับผู้ที่ละโลกแล้วใจไม่หมองไม่โล คือ ก่อนตายภาพแห่ง ความชั่ว หรือความดี ยังไม่มีฝ่ายใดที่จะส่งผลชัดเจนกว่ากัน เมื่อตายแล้วกายละเอียดก็ออกจากกายหยาบ วนเวียนอยู่บนโลกมนุษย์ เนื่องจากตนไม่เคยศึกษาเรื่องความจริงของชีวิตหลังความตาย จึงทำอะไรไม่ถูก ก็วนเวียนไปเยี่ยมญาติตามที่ต่างๆ แต่ไม่สามารถสื่อสารกันได้ วนเวียนจนครบ 7 วัน ที่ต้อง 7 วัน เพราะ เป็นระยะเวลาที่เปิดโอกาสให้นึกถึงบุญให้ได้

เมื่อครบ 7 วัน ถ้านึกถึงบุญไม่ออก เพราะว่าใจลึบสน หรือไม่ค่อยทำบุญ ผู้ตายก็จะกลับไปเดิม ที่ตนเองเสียชีวิต เมื่อถึงเวลา เจ้าหน้าที่จากยมโลกที่เราเรียกว่า ยมทูต มีลักษณะผมหยิก ตัวดำ ตาไปน นุ่งผ้าหยักรังสีแดง จะมารับตัวไป โดยวิธีการต่างๆ เช่น ล่ามโซ่ตรวน หรือใช้อาวุธคมไปเฉยๆ แล้วแต่ ความถือตัวของผู้ตาย หากเป็นพวกนายทหารมียศมาก ไม่เชื่อฟังก็ต้องใส่โซ่ตรวนล่ามไปยมโลก หาก ดิ้นรนขัดขืน ก็จะถูกทุบตี ทำร้าย อย่างไม่มีปราณี

เมื่อไปถึงยมโลก เจ้าหน้าที่จะให้รอชานชื่อ เพื่อบริการพิพากษาตัดสินบุญบาปจากพญายมราช เมื่อได้เวลาตัดสิน ผู้ตายจะมานั่งคุกเข่าหน้าบัลลังก์ ต่อหน้าพญายมราช ขณะที่ตัดสินนั้นภาพกรรมดีและ กรรมชั่วจะมาปรากฏหน้าบัลลังก์ ซึ่งผู้ตายไม่สามารถปฏิเสธได้ เมื่อพิพากษาแล้ว พบว่ามีบุญชียุญมากกว่าบุญชียาป ก็ตัดสินให้ไปสุคติภูมิ ส่วนใหญ่จะได้ไปภูมิต่ำ หรือถ้าตัดสินว่า บุญชียาปมากกว่า จะต้อง ถูกลงโทษในทุคติภูมิ ถ้าโทษไม่หนักมากอาจจะถูกทรมาน ณ ที่ยมโลกนั้นเลย หรือไปเป็น เปรต อสุรกาย ลัตวันเดียวรัจฉาน หรือลงมหานรก แล้วแต่ความหนักเบาของบาป

เมื่อละโลกใจใสก็ไปสวรรค์ สำหรับผู้ที่สั่งสมคุณงามความดีอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แม้จะอยู่บน เติงผู้ป่วย อากาศดูน่าหนักใจ แต่ไม่หนักใจ เพราะใจคุ่นกับความดีที่ตนได้ทำ จะตรึงระลึกนึกถึงบุญได้ ภาพแห่งความดีงามก็จะทำให้ใจโปร่งใส ละโลกไปด้วยอาการสงบ เมื่อตื่นขึ้นมากายละเอียดก็จะเปลี่ยน เป็นกายทิพย์ อาจจะไปเกิดกลางวิมาน ในสุคติภูมิ หรือมีราชรถมารับกลับไปสุคติภูมิ ก็แล้วแต่กำลัง บุญที่สั่งสมไว้

สรุปว่า ปรโลกเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องไป เราไม่ควรปฏิเสธว่า สิ่งที่เรามองไม่เห็น แปลว่าสิ่งนั้นไม่มี ทางที่ดีควรเปิดโอกาสให้ตัวเองได้ศึกษาเรื่องเหล่านี้ก่อน หรือแม้บางท่านจะไม่เชื่อจริงๆ ก็ขอให้เผื่อเหนียว ไว้ก่อน แต่สำหรับนักศึกษาผู้มีสัมมาทิฐิก็ควรเชื่อผู้รู้อย่างพระลัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ผู้เป็นบรมครูของมนุษย์และเทวดา ชีวิตก็จะปลอดภัยและมีชัย ไปสู่ฝั่งแห่งพระนิพพานในที่สุด

1.3.4 เตรียมความพร้อมก่อนเดินทางไปสู่ปรโลก

เมื่อละโลกแล้ว เราก็หมดสิทธิ์ที่จะสั่งสมบุญได้อีก มีแต่เพียงการเสวยผลบุญหรือผลบาปที่ตนกระทำไว้ครั้งเป็นมนุษย์เท่านั้น หากเกิดในอบาย ก็ต้องเสวยทุกข์ทรมานยาวนาน หากเกิดในสุคติภูมิ ย่อมเสวยความสุขยาวนานเช่นกัน ดังนั้นก่อนหลับตาลาโลกไป เราควรเตรียมตัวอย่างไร เมื่อละโลกแล้วจะได้เสวยผลแห่งบุญที่เราสั่งสมไว้ครั้งเป็นมนุษย์ได้อย่างมีความสุข จึ่งขึ้นอยู่กับตัวเรา เพราะฉะนั้นชีวิตเราสามารถลิขิตได้ด้วยตัวเอง ด้วยการสั่งสมบุญเท่านั้น เพราะบุญเป็นที่พึ่งของเราทั้งหลายทั้งในปัจจุบันและเมื่อละโลกไปแล้ว ดังพุทธพจน์ที่มาใน รัชชุมลาลาวีมาน¹ ว่า

“สุขในโลกนี้และโลกหน้าจะมีแก่คนทำบุญไว้เท่านั้น ผู้มีความประสงค์อยู่ร่วมกับทวยเทพทั้งหลาย ควรกระทำกุศลกรรมให้มากไว้ เพราะผู้ที่มีบุญอันทำไว้ดีแล้ว ย่อมพร้อมพร้อมด้วยโภคทรัพย์สมบัติ และย่อมบันเทิงในสุคติโลกสวรรค์”

ก. อธิบายในการประกอบกุศลและอกุศลของชาวโลก

เรามาศึกษาอธิบายของมนุษย์กันก่อน มนุษย์มีความประพฤติดี หรือกระด้าง หรือประณีต แตกต่างกันไป พอจะแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ชอบใจในการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตร หมั่นทำทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนา อยู่ไม่ขาด เมื่อใกล้จะละโลกสามารถนึกถึงบุญที่ตนกระทำไว้ได้ง่าย เพราะมีใจชุ่มอยู่ในบุญเป็นปกติ ภาพกรรมนิมิตก็จะมาปรากฏให้เห็นชัดเจน ละโลกไปแล้วก็ไปสู่สุคติ

ประเภทที่ 2 ชอบทำทั้งกุศลและอกุศลปะปนกันไป วัดก็เข้า ลัทธิก็ฆ่า สุราก็ดื่ม เมื่อใกล้จะละโลก มีสติ มีคนใกล้ชิดให้กำลังใจ พุดให้ตามระลึกรู้ถึงความดีที่ทำไว้ได้ การช่วงชิงภาพก็มีโอกาสที่จะเดินทางไปสู่สุคติได้ แต่คนป่วยส่วนใหญ่มักจะมีเวทนาจล้า จะนึกอะไรไม่ค่อยออก หากไม่มีญาติพี่น้องให้สติ โอกาสที่จะไปสุคติก็เป็นไปได้ แต่โดยส่วนมากที่ทำทั้งบุญและบาปกำกวม มักจะต้องไปยมโลกเพื่อรอตัดลินบุญบาป ดังที่กล่าวมาแล้ว

¹ รัชชุมลาลาวีมาน, ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ, มก. เล่ม 48 ข้อ 50 หน้า 401.

ประเภทที่ 3 ชอบทำอกุศลมากกว่าทำกุศล เป็นคนประเภทใช้บุญเก่า ไม่เห็นความสำคัญของการทำบุญ มีความเชื่อมั่นตนเองว่า ประสบความสำเร็จมาได้ทุกวันนี้ เพราะหนึ่งสมองสองมือ ด้วยความสามารถของตนเอง การมีชีวิตอยู่ก็สุขสบาย ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน และยังช่วยเหลือทำประโยชน์ให้สังคมด้วยชีวิตอย่างนี้ก็มีความสุขแล้ว ไม่เห็นต้องทำบุญอะไรเลย ก็ทำไปตามประเพณี ทำสงเคราะห์สังคมบ้าง แต่เรื่องศีลก็ได้สนใจ ยังดื่มเหล้าประจำ สักการะกับเพื่อน ก็มีโอกาสมากกว่าคนอื่นง่าย เพราะไม่ได้สนใจคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอใกล้จะละโลกจึงนึกถึงบุญไม่ออก คนเราถ้าไม่ทำบุญบ่อยๆ จนคุ้นชินโอกาสให้นึกถึงบุญออกนั้นยาก บาปจะได้ช่องแทรกแต่ภาพกรรมนิมิตที่ทำเป็นประจำ แม้หมูญาติจะให้สติตอกย้ำระลึกถึงบุญ โอกาสจะนึกได้ก็ไม่ใช่ง่าย เพราะตัวเองไม่เคยมีความเชื่อ โอกาสไปอบายก็มาก

ประเภทที่ 4 ชอบทำอกุศลอย่างเดียว เป็นพวกมิจฉาทิฐิ ไม่เชื่อเรื่องบุญ บาป นรก สวรรค์ กฎแห่งกรรม จึงไม่ชวนชวายเป็นการทำมาหากิน ประกอบแต่กรรมชั่วเป็นนิตย์ ก่อนตายนึกถึงบุญไม่ออก ภาพบาปที่ตนกระทำปรากฏชัดเจน ครั้นละโลกไป จิตก่อนตายยอมเศร้างมอญ โอกาสจะไปอบายก็มีมาก

นักศึกษาพอจะทราบแล้วว่า อธิษฐานโดยทั่วไปของบุคคลมี 4 ลักษณะ เราก็กลับมาพิจารณาตัวเองว่า เราอยู่ในประเภทใด และควรจะทำตนเองให้จัดอยู่ในประเภทใด เพราะชีวิตนี้เราเลือกที่จะไปปรโลกได้เลือกที่จะเป็นชาวสวรรค์หรือสัตว์นรกก็ได้ ต่อไปนักศึกษาจะได้เรียนรู้ว่า เราทำดีได้อย่างไร

ข. สังสมบุญเตรียมตัวพร้อมสู่ปรโลก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบความจริงสำคัญข้อหนึ่ง คือ ภพมนุษย์เท่านั้นที่จะสร้างความดี สังสมบุญได้ เมื่อสิ้นชีวิตก็หมดสิทธิ์ทำบุญ ประเด็นสำคัญของการเกิดเป็นมนุษย์อยู่ตรงนี้ แล้วทำไมต้องสังสมบุญ เพราะการสังสมบุญก็เพื่อหมักกิเลสในใจให้หมดสิ้นไปนิพพานนั่นเอง แต่ถ้ายังไม่หมดกิเลส การสังสมบุญมากๆ ก็เพื่อจะได้ไปสู่สุคติ เพื่อชีวิตที่มีสุข และกลับมาเป็นมนุษย์สร้างความดี ฝึกฝนตนเองต่อไปโดยที่เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ก็มีรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ และคุณสมบัติที่บริบูรณ์ หากไม่สังสมความดีไว้ให้มากๆ ก็มีโอกาสพลัดตกไปอบาย ต้องถูกทรมานยาวนาน ครั้นเกิดมาเป็นมนุษย์ สภาพกายและใจจะไม่สมบูรณ์ สร้างความดีก็ไม่สะดวก โอกาสจะสังสมความดีให้ยิ่งยวดเพื่อให้หมดกิเลสก็ยิ่งยาก และตัวเองยังต้องวนเวียนตายเกิดยาวนานไม่รู้จักจบสิ้น เพราะฉะนั้นบุญจึงเป็นเสบียงสำคัญในการเดินทางไกลในวัฏสงสาร เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ และสำคัญต่อการเดินทางไปสู่โลกหน้า คือ ปรโลก

ลำดับต่อไปเรามาศึกษาความรู้พื้นฐานเรื่องบุญ ทั้งความหมาย คุณสมบัติ และวิธีทำบุญ เพื่อที่จะได้เดินทางไปสู่ปรโลกได้อย่างผู้มีชัยชนะ

บุญ คือ พลังงานบริสุทธิ์ชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในใจ ทุกครั้งที่ตั้งใจจะละชั่ว ทำความดี และกลั่นใจให้ใส มีผลทำให้คุณภาพของจิตดีขึ้นสูงขึ้น

คุณสมบัติของบุญมี 2 ประการ คือ 1. บุญสามารถสะสมได้ เหมือนน้ำที่หยดทีละหยด ยิ่งเต็มตุ่มได้ บุญก็เช่นกัน จะสะสมอยู่ในใจของเรา 2. บุญสามารถอุทิศให้ผู้ล่วงลับได้แม้อยู่ที่ไกลถึงต่างภพ เหมือนน้ำที่ไหลลงจากที่สูง ย่อมไหลไปได้ไกลแสนไกลลงไปสู่มหาสมุทร

นักศึกษาทราบแล้วว่า บุญ คืออะไร คุณสมบัติของบุญ คืออะไร วิธีการทำบุญในทางพระพุทธ-

ศาสนามีหลายประการด้วยกันที่เราเรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ 10 ประการ หากกล่าวโดยย่อมีอยู่ 3 ประการ คือ ทาน ศีล ภavana ซึ่งในที่นี้จะขออธิบายโดยสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญเพียงบางส่วนพอให้เข้าใจเท่านั้น

(1) การเดินทางสู่ปรโลกด้วยการทำทาน

ทานเป็นความดีเบื้องต้นที่ทุกคนต้องทำ เพราะคนเรามีชีวิตอยู่ได้ทุกวันนี้ เพราะอาศัยทาน คือ การให้เป็นพื้นฐาน หากมนุษย์ปราศจากการให้แล้ว โลกนี้คงวุ่นวาย พ่อแม่ไม่เลี้ยงลูก ลูกไม่เลี้ยงพ่อแม่ ครูไม่สอนศิษย์ โลกใบนี้คงจะไม่น่าอยู่

ทาน หมายถึง การให้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อขัดเกลาลิขิตใจให้สะอาดปราศจากความตระหนี่ของผู้ให้ และอีกประการหนึ่งมุ่งสงเคราะห์ผู้รับ มีคำกล่าวที่ว่า ทำบุญทำทาน เป็นคำโบราณที่พูดติดปากกันมาก แต่หากคิดลึกลงไป นานธรรมะเรื่องจุดมุ่งหมายการให้ทานไปจับ เราจะได้ข้อคิดว่า คำว่าทำบุญนั้นมุ่งหวังบุญชำระจิตของตนให้สะอาดเป็นสำคัญ เช่น ทำบุญถวายไทยธรรมแด่คณะสงฆ์ ส่วนคำว่า ทำทาน มุ่งหวังสงเคราะห์ผู้รับ เช่น ทำทานให้คนขอทานที่อยู่ริมทางเท้า ก็จะทำให้เห็นความแตกต่าง เพราะบางคนคิดว่า ทำบุญกับพระกับทำบุญกับคนขอทาน ได้บุญเท่ากัน จึงไม่สนใจทำบุญกับพระ อย่างนี้เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

หลักการในการทำทานให้ได้บุญมาก มีอยู่ 3 ประการ คือ วัตถุทานบริสุทธิ์ ไม่ได้ไปลักขโมยของใครมา ไม่ได้มาด้วยมิฉฉาอาชีวะ มีเจตนาบริสุทธิ์ทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังจากทำไปแล้ว เพื่อกำจัดกิเลส ไม่ได้หวังยศชื่อเสียง และประการสุดท้าย บุคคลบริสุทธิ์ ทั้งผู้ให้ผู้รับมีศีลบริสุทธิ์ ถ้าทำอย่างนี้ จะได้บุญมาก

วัตถุให้ทานที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกมี 10 ประการ คือ ข้าว น้ำ ผ้า ยานพาหนะ ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พักอาศัย ประทีปโคมไฟ เป็นต้น

รายละเอียดของทานยังมีอีกมาก หากสนใจสามารถศึกษาได้จากวิชาวิธิตานพุทธ ดังนั้นหลักการเตรียมความพร้อมสู่ปรโลกประการแรก คือ ทาน ซึ่งนักศึกษาต้องเป็นผู้ให้ที่ดีตามหลักการทำทาน โดยเฉพาะการให้กับเพื่อนานุญ คือ พระสงฆ์ จะมีอานิสงส์มาก การทำทานในพระพุทธศาสนาจะส่งผลให้เกิดในสวรรค์ชั้นสูงๆ ได้มากกว่าทำทานแบบความเชื่ออื่น และต้องทำทุกวันอย่างสม่ำเสมอเนื่อง

(2) การเดินทางสู่ปรโลกด้วยการรักษาศีล

ศีลเป็นความดีโดยตรง เป็นความดีขั้นที่ 2 ที่นักศึกษาต้องเรียนรู้ และหมั่นรักษาให้ครบทุกวัน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางไปสู่ปรโลก ในที่นี้จะขอนำเสนอเฉพาะศีล 5 ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องรักษา

ศีลเป็นเรื่องของความสะอาดกายวาจา ควบคุมกายวาจาให้สะอาดบริสุทธิ์ซึ่งจะมีผลต่อใจของเรา เมื่อทำสมาธิก็จะเข้าถึงธรรมะได้ง่าย ศีล คือ ความเป็นปกติของมนุษย์ เป็นคุณธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ที่เรียกว่า มนุษยธรรม โดยทั่วไปมนุษย์ทุกคนจะต้องรักษาศีล 5 เป็นปกติ หากมนุษย์ไม่รักษาศีล มนุษย์คนนั้นก็ไม่ใช่ต่างอะไรกับสัตว์

บางท่านคิดว่า คีล 5 เป็นสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ชาวพุทธเท่านั้นจะต้องรักษาความจริงแล้วเป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่ยังมีใครทั้งหมด แท้จริงแล้ว คีล 5 เป็นกฎธรรมชาติ เป็นความปกติของมนุษย์ มีใช้สิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นมา แต่พระองค์ทรงค้นพบและนำมาตรัสสั่งสอนให้ปฏิบัติ

ทำไมต้องรักษาคีล 5 ข้อ จึงเป็นความปกติของมนุษย์

คีลข้อที่ 1 จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ อะไรคือสิ่งที่รักที่สุดของสรรพสัตว์ คำตอบ คือ ชีวิต เพราะฉะนั้นมนุษย์และสัตว์ย่อมรักชีวิตของตน ใครๆ ก็ไม่ควรจะฆ่าใคร

คีลข้อที่ 2 จดเว้นจากการลักทรัพย์ นอกจากชีวิตแล้ว สิ่งที่เราหวงแหนรองลงมา คือ ทรัพย์สมบัติ เพราะฉะนั้นใครๆ ก็ไม่ควรลักขโมยของใคร

คีลข้อที่ 3 จดเว้นจากการประพฤตินิดในกาม นอกจากทรัพย์สมบัติแล้ว สิ่งที่เราหวงแหนรองลงมาคือ บุตร ภรรยา สามี เพราะฉะนั้นใครๆ ก็ไม่ควรจะประพฤตินิดในบุตร ภรรยา สามีของใคร

คีลข้อที่ 4 จดเว้นจากการพูดปด แม้คนที่เป็นที่รักกัน แต่หากพูดโกหกกัน ขาดความจริงใจต่อกัน แม้เป็นคนที่รักกัน ก็หมดความรักได้ เพราะฉะนั้นใครๆ ก็ไม่ควรจะพูดโกหกกัน

คีลข้อที่ 5 จดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย เพราะสุราทำให้ขาดสติ ควบคุมตนเองไม่ได้ เมื่อดื่มเข้าไปแล้วมีโอกาสทำผิดคีลข้ออื่นได้ง่าย

หากทำผิดคีลแต่ละข้อ ก็จะมีโทษในปัจจุบันเกิดขึ้น ที่เห็นชัดเจน คือ เรื่องคีลข้อ 5 บางท่านบอกว่า ดื่มแล้วไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน เป็นเรื่องที่ไม่เป็นความจริง อย่างแรกคือตัวเองเดือดร้อน สุขภาพเสื่อม ครอบครัวยุติธรรม เสียทรัพย์ เสียงาน ฯลฯ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น จะมีโทษหลังจากละโลกไปแล้ว ต้องไปตกอบาย ได้รับทุกข์ทรมานยาวนานยิ่งนัก

มีคนสงสัยว่า หากทุกคนรักษาคีล 5 กันหมด โลกจะเป็นอย่างไร ก็อยากจะบอกก่อนว่า ช่วยทำให้คนรักษาคีลให้ได้หมดโลกก่อน แล้วค่อยพูดกัน เพราะเป็นเรื่องที่ยากมาก แต่คำถามนี้มีคำตอบ คือ เมื่อคนรักษาคีลกันหมดโลก โลกจะสงบเย็น บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนไปตามความบริสุทธิ์ของมนุษย์ ชีวิตมนุษย์จะย้อนยุคไปสู่ยุคมนุษย์ต้นกัปที่มีกิเลสเบาบาง มีคีล 5 เป็นปกติ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมจะดี ปราศจากมลพิษ อาหารการกินอุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องหา ไม่ต้องแย่งกัน ความสมดุลงของธรรมชาติก็เกิดขึ้น ความสุขก็เกิดขึ้นตามลำดับ

ดังนั้น นักศึกษาต้องรักษาคีลทั้ง 5 ข้อ ให้ครบทุกวัน อย่าให้ขาด จะได้มีความสุขทั้งในปัจจุบัน และเป็นเหตุที่จะนำไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เมื่อเราละโลกนี้ไป

(3) การเดินทางสู่ปรโลกด้วยการทำภาวนา

การทำสมาธิเจริญภาวนาเป็นความดีขั้นสูงสุด ที่นักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติ มุ่งกำจัดขัดเกลา กิเลสภายในใจของเราให้เบาบางลง ภาวนา เป็นเรื่องของการทำให้สงบเป็นอารมณ์เดียว เมื่อใจสงบจะพบกับความสว่างที่เรียกว่า ปัญญา และจะสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงได้

การทำภาวนาดูเหมือนจะเป็นเรื่องง่าย เพียงแค่ใช้เนื้อที่เพียงไม่กี่ตารางเมตร มีเพียงอาสนะหนึ่งผืนกับตัวเราเท่านั้น ก็สามารถทำได้ แค่นี้ไม่เห็นจะยากเลย จริงอยู่การเตรียมอุปกรณ์ไม่ยาก แต่ตอนทำให้สงบ เป็นเรื่องที่ยากที่สุด เพราะจิตของเรามีสภาพที่กวัดแกว่ง คิดไปในเรื่องราวต่างๆ มากมาย บางคนมีความคิดมา 20 ปี 30 ปี ผ่านประสบการณ์มากมายหลายร้อยหลายพันเรื่องราว จะให้ทำจิตให้สงบภายในชั่วโมงเดียว วันเดียวเป็นไปได้ยากมาก

การทำภาวนามีวิธีให้เลือกมากถึง 40 วิธี ทุกวิธีล้วนนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน คือ การบรรลุธรรม แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกหลักตามพุทธวิธี ไม่ว่าจะปฏิบัติตามวิธีการใดใน 40 วิธีก็ตาม แต่หลักการที่สำคัญ คือ การนำใจมาตั้งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 เหนือสะดือ 2 นิ้วมือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของใจ อันเป็นการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงพระธรรมกาย ที่พระมงคลเทพมุนี (หลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ) ได้ค้นพบ ซึ่งวิธีการนำใจมาไว้ที่ศูนย์กลางกายนี้ มีผู้ปฏิบัติแล้วได้รับผลแห่งการปฏิบัติที่ดี เป็นพยานยืนยันความถูกต้องของการปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ซึ่งนักศึกษาควรลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้ได้ทุกวันอย่างสม่ำเสมอ ก็เชื่อมั่นว่าคงประสบผลสำเร็จแห่งการปฏิบัติขั้นใดขั้นหนึ่งอย่างแน่นอน

สรุปในหัวข้อนี้ นักศึกษาคงได้ทราบวิธีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเดินทางสู่ปรโลกแล้วว่า ควรหมั่นทำบุญอย่างสม่ำเสมอตามหลักบุญกิริยาวัตถุ หมั่นให้ทานเพื่อกำจัดความตระหนี่ การรักษาศีลเพื่อควบคุมกายวาจาของเราให้สะอาด และรักษาใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ผ่องใส ด้วยการเจริญสมาธิภาวนาให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทุกๆ วัน เพราะเวลาในโลกมนุษย์มีอยู่อย่างจำกัด トラบใดที่เรายังมีมหายใจ トラบนั้นเวลาในโลกมนุษย์ยังเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การสั่งสมกรรมดี เพราะบุญเท่านั้น เป็นสิ่งเดียวที่จะนำทุกชีวิตไปสู่สุคติปรโลกด้วยความมั่นใจ

1.4 การพิสูจน์ปรโลก

ปัญหาเรื่องปรโลก หรือความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์เป็นปัญหาที่ยังค้างคาใจของหลายคน และเป็นความเชื่อมานานทุกยุคทุกสมัย แม้บางคนจะมีความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์อยู่บ้าง แต่ก็ไม่เคยได้เห็นจริงในสิ่งเหล่านั้นด้วยตัวเอง ก็คงเชื่อแบบไม่เต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ ทีนี้เราจะมีวิธีการพิสูจน์เรื่องนี้ได้อย่างไร แม้ปัจจุบันวิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าไปมาก มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย สามารถค้นพบความจริงของธรรมชาติได้หลายประการ แต่การ

ใช้วิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ปรโลกนั้น ยังไม่อาจทำได้ แม้จะมีการทดลองกันบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ

1.4.1 การพิสูจน์ปรโลกในสมัยพุทธกาล

ในสมัยพุทธกาล ก่อนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมและนำมาเผยแผ่ให้กับสรรพสัตว์ทั้งหลาย ในประเทศอินเดียมีเจ้าศาสดาหลายศาสนา ที่มีคำสอนว่า โลกหน้าไม่มี คือ สอนให้ไม่เชื่อเรื่องปรโลกอันเป็นที่อยู่ของชีวิตหลังความตาย พวกมิถิลาทิวลิปเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ทุกหนทุกแห่งทั่วประเทศ เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ทรงเปิดเผยความจริงของชีวิตหลังความตายว่า ตายแล้วไม่สูญ ตายแล้วมีสถานที่รองรับสรรพสัตว์ทั้งหลาย แล้วพระองค์ก็ทรงส่งสาวกที่เป็นพระอรหันต์ที่บรรลุนิพพานตามพระองค์ออกไปเผยแผ่ธรรมะ ทำให้คนทั้งหลายที่มีมิถิลาทิวลิปเบาบางลงไปบ้าง

ตัวอย่างกรณีศึกษาของผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องปรโลกในสมัยพุทธกาล และพยายามจะพิสูจน์เรื่องปรโลกนี้ ด้วยการทดลองต่างๆ ซึ่งจะเรียกว่า เป็นนักวิทยาศาสตร์ยุคนั้นก็ไม่น่าจะผิด บุคคลท่านนี้ คือ พระเจ้าปายาลี ซึ่งเป็นผู้ปกครองเมืองเสต์พยนคร แคว้นโกศล เป็นผู้มีความเห็นผิดเรื่องโลกนี้โลกหน้าอย่างมาก แต่ได้รับการไขปัญหาจากพระกุมารกัสสปะ ผู้เป็นพระอรหันต์ มีคุณวิเศษในการแสดงธรรมได้อย่างวิจิตรพิสดาร และเป็นผู้มีศรัทธาที่รู้เรื่องปรโลกเป็นอย่างดี ซึ่งขอновиวิธีการนั้นในลักษณะถามตอบ (ปุจฉาพยานกรรม) ให้พระยาปายาลีตอบคำถามนั่นเอง นำมาเสนอให้นักศึกษาได้รับทราบเป็นกรณีศึกษา โดยสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

พระยาปายาลี¹ ได้กราบเรียนพระเถระถึงเรื่องที่ตนมีความเห็นว่า โลกอื่นไม่มี สัตว์ที่ผุดเกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี พระเถระฟังแล้ว ทำการอนุเคราะห์ด้วยการถามตอบ ดังนี้

พระเถระ ท่านพระยาตามที่ท่านเห็นว่า โลกอื่นไม่มี สัตว์ที่ผุดเกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี ถ้าอย่างนั้น อาตมาขอถามความเห็นของท่านว่า พระจันทร์ พระอาทิตย์มีอยู่ในโลกนี้ หรือโลกอื่น เป็นเทวดาหรือมนุษย์

พระยาปายาลี พระจันทร์ พระอาทิตย์มีอยู่ในโลกอื่น ไม่ใช่โลกนี้ เป็นเทวดาไม่ใช่มนุษย์

พระเถระ ท่านพระยา จากคำตอบของท่าน แสดงว่า โลกอื่นมี สัตว์ผุดเกิดมี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี

พระยาปายาลี ถึงแม้พระคุณเจ้าจะกล่าวเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลที่ต้องขอยืนยันความเห็นเดิม คือ โลกอื่นไม่มี สัตว์ผุดเกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี

พระเถระ ท่านมีเหตุผลอะไรสนับสนุนความเห็นของท่านอีกหรือ

พระยาปายาลี มี พระคุณเจ้า

พระเถระ มีว่าอย่างไร

พิสูจน์ปรโลกฝ่ายทุกคติ (นรก)

พระยาปายาลี พระคุณเจ้า ข้าพเจ้ามีญาติมิตรที่ชอบฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดล่อล่ียด พุดคำหยาบ พุดเพ้อเจ้อ มักได้ ชอบปองร้ายผู้อื่น มี

¹ ปายาลิราชัญญสูตร, ทีฆนิกาย มหาวรรค, มก. เล่ม 14 ข้อ 301-306 หน้า 369-375.

ความเห็นผิด ครั้นเมื่อพวกเขาคนใดคนหนึ่งป่วยหนัก คงจะไม่หายต้องตายแน่ ข้าพเจ้าจึงเข้าไปพูดกับเขาว่า มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีความเห็นว่า บุคคลที่ประพฤติกุศลกรรมพล 10 เมื่อตายแล้วจะต้องไปสู่ทุกคติ ฉะนั้นเมื่อเขาตายไปแล้ว ถ้าพบว่า ความเห็นของสมณพราหมณ์พวกนั้นเป็นจริงถูกต้อง ขอให้กลับมาบอกข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าจะยอมเชื่อโดยปราศจากความสงสัย ญาติมิตรเหล่านั้นรับคำ แต่เมื่อพวกเขาตายแล้ว ไม่เคยปรากฏว่ามีญาติมิตรที่ตายไปแล้ว กลับมาบอกข้าพเจ้าเลย เพราะเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงขอยืนยันความเห็นของข้าพเจ้าดังกล่าวแล้วนั้น

พระเถระ ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น อาตมาขอถามใหม่ว่า ถ้าพวกเจ้าหน้าที่ของท่านพระยาจับโจรมาได้ แล้วพามาให้ท่านพระยาตัดสินลงโทษ ท่านพระยาก็สั่งเจ้าหน้าที่ให้ลงโทษประหารชีวิตโจรนั้น หลังจากที่เจ้าหน้าที่มัดมือโจรโพล่หลัง โจนหัวตีบ้นเกาะว้ พาตระเวนไปทั่วพระนครตามคำสั่งของท่านแล้ว ก็นำโจรไปนั่งบนตะแลงแกง เพื่อเตรียมตัดศีรษะ โจรจึงขอร้องเจ้าหน้าที่ให้ผ่อนผัน อนุญาตให้เขาได้มีโอกาสเดินทางไปร่ำลาญาติมิตรสหายที่บ้าน หรือที่นิคมที่อยู่ห่างไกลจากนั้นเสียก่อน แล้วจะกลับมาขึ้นตะแลงแกงให้ตัดศีรษะ ถามว่าเจ้าหน้าที่ของท่านพระยาจะยอมผ่อนผันตามคำอ้อนวอน หรือจะตัดศีรษะ

พระยาปายาลี พระคุณเจ้า เจ้าหน้าที่ฆ่าโจรคงจะตัดศีรษะโจรทันที โดยไม่อนุโลมผ่อนผันตามคำอ้อนวอนร้องขอเป็นแน่

พระเถระ ท่านพระยา ทั้งโจรทั้งเจ้าหน้าที่ประหาร ต่างก็เป็นมนุษย์ในเมืองเดียวกัน โจรยังไม่ได้รับการผ่อนผันให้รอกการตัดศีรษะไว้ก่อนเลย แต่ญาติมิตรของท่านพระยาที่สร้างอกุศลกรรมอันหนักหน่วงต้องได้รับโทษทัณฑ์ถึงขั้นไปบังเกิดในนรกแล้ว โฉนเลยนายนิรยบาล ซึ่งไม่ใช่มนุษย์จะสั่งให้รอกการลงโทษไว้จนกว่าญาติมิตรของท่านจะนำความมาบอกท่าน แล้วค่อยกลับไปรับโทษเล่า ด้วยเหตุผลนี้ท่านพระยาพึงเข้าใจเถิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ผู้เกิดมี ผลวิบากของกรรมที่ทำดีทำชั่วมี

พระยาปายาลี พระคุณเจ้า ความเห็นของพระคุณเจ้าน่าจะเป็นจริง แต่ถึงกระนั้น ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลอื่นที่ต้องยืนยันความเห็นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

พระเถระ ท่านพระยา ยังมีเหตุผลอย่างอื่นอีกหรือ

พระยาปายาลี ยังมีอีก

พระเถระ ท่านพระยา อาตมาอยากฟังเหตุผลของท่าน

พิสูจน์ปรโลกฝ่ายสุคติ (สวรรค์)

พระยาปายาลี พระคุณเจ้า ข้าพเจ้ามีญาติมิตรที่ตเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพ้อเจ้อ ไม่มักได้ ไม่ปองร้าย

ผู้อื่น มีความเห็นชอบ ครั้นเมื่อพวกเขาคนใดคนหนึ่งป่วยหนัก คงจะไม่หาย ต้องตายแน่ ข้าพเจ้าจึงเข้าไปพูดกับเขาว่า มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีความเห็นว่าบุคคลที่ประพฤติกุศลกรรมบถ 10 เมื่อตายแล้วจะต้องไปสู่สุคติโลกสวรรค์ หลังจากละโลกนี้ไปแล้ว เพราะฉะนั้นพวกเขาขอมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ถ้าความเห็นนี้เป็นจริง ขอให้พวกเขากลับมารายงานให้ข้าพเจ้าทราบด้วย แล้วข้าพเจ้าจะยอมเชื่ออย่างสนิทใจ ญาติมิตรเหล่านั้นก็รับคำเป็นมั่นเป็นเหมาะ แต่ไม่เคยปรากฏเลยว่าจะมีญาติมิตรคนใดกลับมารายงานเองทั้งไม่เคยส่งใครมาบอกให้ทราบด้วย เพราะเหตุนี้แหละ ข้าพเจ้าจึงขอยืนยันมั่นคงในความเห็นของข้าพเจ้าว่า โลกอื่นไม่มี ลัทธิผู้เกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่ลัทธิทำดีทำชั่วไม่มี

พระเถระ ท่านพระยา ถ้าเช่นนั้น อาตมาจะอุปมาให้ฟัง เพราะวิญญูชนผู้เป็นนักปราชญ์ บางพวกในโลกนี้ สามารถเข้าใจสาระสำคัญของธรรมภาษิตได้ด้วยถ้อยคำอุปมา ท่านพระยา สมมุติว่ามีชายคนหนึ่งตกลงไปในบ่อคูถ (อุจจาระ) จนมิดศีรษะ ท่านพระยาเห็นแล้ว รู้สึกสงสารชายคนนั้นเป็นอย่างยิ่ง จึงสั่งบรรดาเจ้าหน้าที่ให้ช่วยกันดึงชายผู้เคราะห์ร้ายคนนั้นขึ้นจากบ่อแล้วช่วยทำความสะอาดให้เป็นพิเศษ ด้วยการใช้ไม้ไผ่ซีกครูดอุจจาระออกจากผิวกายชายผู้นั้นให้เกลี้ยงใช้ดินสีเหลืองสำหรับขัดตัว ขัดผิวให้ 3 ครั้ง ใช้น้ำมันขมิ้นทาให้ทั่ว เอาจุน (ผงละเอียดหรือแป้งหอม) ละเอียดลูบไล้กาย 3 ครั้ง จนผิวเนียนสะอาดหมดจด จัดแต่งหมวดและทรงผมให้สวยงาม พรมน้ำอบน้ำหอมให้มากๆ หาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มขาวสะอาดมาให้ใส่ หาเครื่องทองเครื่องเพชรมาให้ประดับ พร้อมทั้งมีพวงดอกไม้ประดับกายตามควร แล้วให้พักอยู่ชั้นบนของปราสาท ที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงามวิจิตรตระการตา พร้อมสรรพด้วยเครื่องบำเรอกามคุณ 5 ไม่มีขาดตกบกพร่อง ถ้ามว่า ชายผู้นั้นยังอยากจะจมลงในบ่อคูถอีกหรือไม่

พระยาปายาลี ไม่หอรอก พระคุณเจ้า เป็นไปไม่ได้เลยที่เขาคจะปรารถนาอย่างนั้น

พระเถระ เพราะเหตุใด

พระยาปายาลี พระคุณเจ้า บ่อคูถนั้น ทั้งสกปรก ทั้งเหม็น ทั้งน่าเกลียดเต็มไปด้วยสิ่งปฏิกุลโยเขาคจะปรารถนาจมลงไปอีก

พระเถระ พระยาปายาลี อุปมาข้อนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้น กล่าวคือ พวกมนุษย์ทั้งไม่สะอาด ทั้งนับว่าไม่สะอาด ทั้งกลิ่นเหม็น ทั้งนับว่ากลิ่นเหม็น ทั้งน่าเกลียด ทั้งนับว่าน่าเกลียด ทั้งปฏิกุล ทั้งนับว่าปฏิกุล กลิ่นมนุษย์เหม็นคลุ้งขึ้นไปถึงเทวดาตั้งร้อยโยชน์ บรรดาญาติมิตรสหายของท่านที่ไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ โยเขาคจะอยากจะทำกลับมากบอกท่านอีกเล่า เพราะเหตุนี้แหละ ท่านพระยาจึงควรเห็นว่า โลกอื่นมี ลัทธิผู้เกิดมี ผลวิบากของกรรมที่ลัทธิทำดีทำชั่วมี

จากบทสนทนาระหว่างพระกุมารกัสสปะกับพระยาปายาลี เป็นการอธิบายโดยใช้อุปมาอุปมัยให้เห็นภาพตามจริงที่พระเถระท่านรู้ด้วยญาณทัสสนะของท่าน แต่เนื่องจากพระยาปายาลีเป็นนักทดลอง จึงมีข้อโต้แย้งมาก แต่เมื่อแย้งจนหมดข้อสงสัยแล้วจึงยอมรับความจริงซึ่งในหัวข้อนี้ขอนำเสนอเพียงการโต้ตอบ 2 เรื่อง คือ การเดินทางไปสู่สุคติ และทุกติเท่านั้น ยังมีรายละเอียดอีกมาก นักศึกษาสามารถหาอ่านได้จากพระไตรปิฎก ในปายาลีราชัญญสูตร

จากบทสนทนานี้ ทำให้เราได้ข้อสรุปว่า การพิสูจน์โดยการนึกคิด หรือทดลองด้วยทฤษฎีที่ตนคิดค้นขึ้นมา ไม่สามารถที่จะหาคำตอบในเรื่องปรโลกได้ แม้พระเถระจะอุปมาได้ดีเพียงใด แต่ถ้าไม่เห็นด้วยตัวเอง ความเชื่อมั่นเรื่องปรโลกก็ไม่ได้เต็มร้อย ทำอย่างไรจึงจะพิสูจน์เรื่องนี้ได้เต็มร้อย ก็จะต้องศึกษา จากพุทธวิธีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอน จึงจะได้คำตอบในเรื่องนี้อย่างชัดเจน จนหมดความสงสัยในที่สุ

1.4.2 การพิสูจน์ปรโลกด้วยพุทธวิธี

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความรู้ เป็นศาสนาที่เกิดจากการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้นั้นเป็นสัจธรรม ได้แก่ อริยสัจ 4 ซึ่งเป็นความจริงอย่างแท้จริง ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาแห่งความจริง พระพุทธองค์ทรงประกาศสัจธรรมที่ตรัสรู้นั้นแก่ชาวโลก เพื่อให้ชาวโลกได้รู้ความจริง รู้จักกฎแห่งกรรม ทรงสั่งสอนให้รู้ว่า ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว ทำบุญต้องได้บุญ ทำบาปต้องได้บาป สอนให้รู้กฎเกณฑ์แห่งชีวิต หรือวงจรแห่งชีวิตที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย การเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่างๆ ช้ำแล้วช้ำเล่า อันเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง

หากจะพูดถึงวิธีการพิสูจน์แล้ว มีอยู่ 2 วิธีใหญ่ คือ 1. พิสูจน์ตอนมีชีวิตอยู่ 2. พิสูจน์ตอนตาย แต่เชื่อมั่นว่า นักศึกษาคงไม่เลือกวิธีที่ 2 อย่างแน่นอน คงต้องเลือกวิธีที่ 1 ดังนั้นเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ ก็ต้องศึกษาวิธีการที่จะไปพิสูจน์เรื่องราวของปรโลกให้เห็นจริง เพื่อจะได้ไม่ลังเลในการทำความดี

วิธีการพิสูจน์นั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ค้นพบ และปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ รู้ความเป็นไปของสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวง รู้เห็นการกำเนิดของสัตว์ การเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์ เราจะได้ศึกษาถึงวิธีการที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบความจริงของชีวิตหลังความตายว่า ตายแล้วไปไหน

การพิสูจน์แบบพุทธวิธีนั้น ทำได้ด้วยการเจริญสมาธิภาวนา ตามแบบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระองค์ ทรงนั่งขัดสมาธิคู้บัลลังก์ สละชีวิตเป็นเดิมพันใต้คางไม้ครีมหาโพธิ์ จนกระทั่งจิตสงบพบความสว่างไสวภายในอันไม่มีประมาณ น้อมจิตปล่อยใจตามกระแสธรรม ทำให้บรรลุคุณวิเศษ ที่เรียกว่าวิชชา 3¹ อันประกอบด้วย

1. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ ความรู้ที่ทำให้สามารถระลึกชาติในอดีตได้ หนึ่งชาติบ้าง สองชาติบ้าง สิบชาติบ้าง ร้อยชาติบ้าง พันชาติบ้าง จนกระทั่งนับภพนับชาติไม่ถ้วน
2. จุตูปปาตญาณ คือ ความรู้ที่ทำให้รู้การเกิด การตายของสัตว์โลกทั้งหลาย ด้วยกรรมอะไรจึงทำให้มีผิวพรรณแล้ว ละเอียดประณีต ได้ดี ตกยากอย่างไร ด้วยทิพยจักขุ
3. อาสวกขยญาณ คือ ปัญญาหยั่งรู้ที่ปราบกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป

¹ โภธิราชกุมารสูตร, มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณฑาสก, มก. เล่ม 21 ข้อ 506-508 หน้า 117-118.

ในวิชาทั้ง 3 นั้น วิชาที่ทำให้เกิดความรู้เรื่องภพภูมิ การกำเนิดขึ้นของสัตว์ในภพภูมิต่าง ๆ คือ วิชาจุตูปปาตญาณ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทิพยจักขุ ดังที่มีกล่าวไว้ใน เทวทูตสูตร¹ ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เปรียบเหมือนเรือน 2 หลัง มีประตูตรงกัน บุรุษผู้มีตาดียืนอยู่ระหว่างกลางเรือน 2 หลังนั้น พึงเห็นมนุษย์กำลังเข้าเรือนข้าง กำลังออกจากเรือนข้าง กำลังเดินมาข้าง กำลังเดินไปข้าง ฉันทใด ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ฉันทนั้นเหมือนกันแล

เราย่อมมองเห็นหมู่มสัตว์กำลังจุติ กำลังอุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ ย่อมทราบชัดซึ่งหมู่มสัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมได้ว่า สัตว์ผู้กำลังเป็นอยู่เหล่านี้ ประกอบด้วยกายสุจริต วชิสุจริต มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยะ เป็นสัมมาทิฏฐิ เชื่อมมั่นกรรมด้วยอำนาจสัมมาทิฏฐิ เมื่อตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ก็มี

สัตว์ผู้กำลังเป็นอยู่เหล่านี้ประกอบด้วยกายสุจริต วชิสุจริต มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยะ เป็นสัมมาทิฏฐิ เชื่อมมั่นกรรมด้วยอำนาจสัมมาทิฏฐิ เมื่อตายไปแล้ว บังเกิดในหมู่มนุษย์ก็มี

สัตว์ผู้กำลังเป็นอยู่เหล่านี้ ประกอบด้วยกายทุจจริต วชิทุจจริต มโนทุจจริต ติเตียนพระอริยะ เป็นมิจฉาทิฏฐิ เชื่อมมั่นกรรมด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ เมื่อตายไปแล้ว เข้าถึงเปตติวิสัยก็มี

สัตว์ผู้กำลังเป็นอยู่เหล่านี้ ประกอบด้วยกายทุจจริต วชิทุจจริต มโนทุจจริต ติเตียนพระอริยะ เป็นมิจฉาทิฏฐิ เชื่อมมั่นกรรมด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ เมื่อตายไปแล้ว เข้าถึงกำเนิดสัตว์เดียรัจฉานก็มี

สัตว์ผู้กำลังเป็นอยู่เหล่านี้ ประกอบด้วยกายทุจจริต วชิทุจจริต มโนทุจจริต ติเตียนพระอริยะ เป็นมิจฉาทิฏฐิ เชื่อมมั่นกรรมด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ เมื่อตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุกติ วินิบาต นรกก็มี”

นอกจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบเรื่องปรโลกแล้ว ในสมัยพุทธกาลยังมีบุคคลที่สามารถพิสูจน์และยืนยันเรื่องปรโลกนี้อีกจำนวนมาก บุคคลที่โดดเด่นมีอยู่ 2 ท่านด้วยกัน คือ พระอนนรุทธะ ผู้เลิศด้านทิพยจักขุ เป็นผู้ที่ชอบตรวจตราการเกิดขึ้นของสรรพสัตว์ทั้งหลายในภพภูมิต่างๆ และอีกท่านหนึ่งคือ พระมหาโมคคัลลานะ ท่านมักจะไปเยี่ยมเยือนชาวสวรรค์อยู่เสมอ ด้วยฤทธิ์ของท่าน แล้วสอบถามบุพกรรมของการได้เสวยทิพยสมบัติอันอลังการของเทพบุตร เทพธิดาเหล่านั้น นำมาแนะนำญาติโยม โดยนำมาเล่า ณ เบื้องหน้าพระพักตร์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นการยืนยันในสิ่งที่ได้เห็นว่า สิ่งนั้นเป็นเรื่องจริง แต่การที่พระอนนรุทธะใช้ดาทิพยตรวจตราการเกิดตายของสรรพสัตว์ได้ก็ดี หรือการที่พระโมคคัลลานะใช้ฤทธิ์ไปเยี่ยมเยือนชาวสวรรค์ด้วยกายหยาบก็ดี เป็นผลมาจากการเจริญสมาธิภาวนาจนกระทั่งบรรลุคุณวิเศษแล้วด้วยกันทั้งสิ้น

ดังนั้น นักศึกษาได้ทราบแล้วว่า วิธีการพิสูจน์ตามพุทธวิธีนั้นมีอยู่ ปรโลกนั้นมีอยู่จริง ก็ควรจะเร่งฝึกฝนตนเอง ทำความเพียร เจริญสมาธิภาวนาให้เกิดเป็นผลสำเร็จ ตามอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระเถระผู้ทรงคุณทั้งหลาย ที่ทำไว้เป็นแบบอย่างแล้วในอดีต ดูแล้วเหมือนจะเป็นเรื่องที่ยาก แต่ไม่ได้

¹เทวทูตสูตร, มัชฌิมนิกาย อุปริปินณาสก, มก. เล่ม 23 ข้อ 505 หน้า 189-190.

หมายความว่า เป็นไปไม่ได้ ขอให้มีความเพียรอย่างสม่ำเสมอ ทำถูกหลักวิชา เชื่อมั่นว่า จะต้องไปถึงจุดนั้นได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี อย่างน้อยการทำภาวนาก็มีผลเบื้องต้นให้ใจสงบ แม้ไม่ได้ในชาตินี้ ก็เชื่อมั่นได้ว่า ชีวิตในปรโลกของเราต้องเป็นฝ่ายสุดดีอย่างแน่นอน

1.5 ประโยชน์จากการศึกษาวิชาปรโลกวิทยา

พระพุทธองค์ทรงอุปมาชีวิต เหมือนหยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า เหมือนฟองน้ำหรือด้วยต่อมน้ำที่เกิดขึ้นเร็ว แตกดับเร็ว ทรงอุปมาชีวิตเหมือนรอยไม้ขีดลงในน้ำ ในความหมายว่า กลับเข้าหากันอย่างรวดเร็ว ไม่ตั้งอยู่นาน น้ำที่ไหลจากภูเขาไหลลงอย่างเดียว ไม่ไหลกลับ ก้อนน้ำลายที่เขามองไว้ที่ปลายลิ้นแล้วถ่มโดยพลัน เหมือนขึ้นเนื้อที่เขาใส่ไว้ในกระทะเหล็ก ถูกไฟเผาตลอดทั้งวัน ย่อมย่อยยับไปอย่างรวดเร็ว เหมือนโคซึ่งเขานำไปสู่ที่ฆ่า ย่อมใกล้ความตายเข้าไปทุกย่างก้าว ฉนใด ชีวิตนั้นก็มิระยะอันสั้น ฉนนั่น

บุคคลผู้ฉลาดจึงควรพิจารณาชีวิตด้วยปัญญา เพราะการได้อัตภาพความเป็นมนุษย์นั้นมีระยะเวลาสั้นนิดเดียว ยกตัวอย่าง เหตุการณ์ที่กำลังเป็นข่าวครึกโครมเมื่อวันอาทิตย์ที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ที่มีแผ่นดินไหวที่เกาะสุมาตรา ส่งผลให้เกิดคลื่นยักษ์ที่เรียกว่า สึนามิ (Tsunami) เข้ากระแทกชายฝั่งในหลายประเทศ ในขณะที่ผู้คนกำลังพักผ่อนอย่างมีความสุขและไม่เคยคิดว่าจะมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น ทำให้ไม่ทันตั้งตัว ถูกกระแสน้ำพัดล้มหายตายจากไปเป็นจำนวนมากกว่าแสนคน ดังนั้นไม่มีอะไรแน่นอนสำหรับชีวิต ความตายไม่เลือกว่า จะเป็นเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ วัยกลางคน หรือผู้เฒ่า เพราะฉะนั้นอย่าประมาทในชีวิตเลย

วิชา ปรโลกวิทยา ทำให้เห็นว่า การได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ยาก เวลาของโลกมนุษย์นั้นมีเพียงน้อยนิดเท่านั้นเมื่อเทียบกับเวลาของชาวสวรรค์ และนรก เพราะฉะนั้นเวลานี้เท่านั้นจึงเป็นเวลาของการสั่งสมบุญ ส่วนผลแห่งการกระทำนั้น ย่อมไปปรากฏให้เห็นชัดหลังจากตายจากภพมนุษย์ไปแล้ว เคลื่อนย้ายกายใหม่ไปสู่ปรโลก การได้ศึกษาวิชาปรโลกวิทยาทำให้ได้รับความรู้ชัดเจนเรื่องภพภูมิ ซึ่งแม้จะเป็นสิ่งที่ยังมองไม่เห็น หากมีความเชื่อเรื่องนี้ ย่อมมีผลต่อความคิด คำพูด และการกระทำแน่นอน เพราะสิ่งที่มองไม่เห็นก็เชื่อว่าไม่มีเสมอไป เหมือนกับอากาศที่เราหายใจเข้าไป เรามองไม่เห็นอากาศว่ามีรูปร่างอย่างไร แต่ถ้าวันใดเราไม่มีอากาศเข้าไปสู่อากาศในตัวเรา ชีวิตเราก็ต้องหมดสิ้นไปในทันที

เพราะฉะนั้น จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชาปรโลกวิทยาก็เพื่อจะสร้างสังคมให้สงบสุข โดยเริ่มต้นจากตัวของนักศึกษาทุกคนที่จะต้องเป็นผู้กระทำสิ่งนี้ก่อน เพราะถ้านักศึกษายังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว นักศึกษาก็ไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำความสว่างแห่งดวงปัญญาจากการตรัสรู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสู่ใจชาวโลกได้เช่นกัน